

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

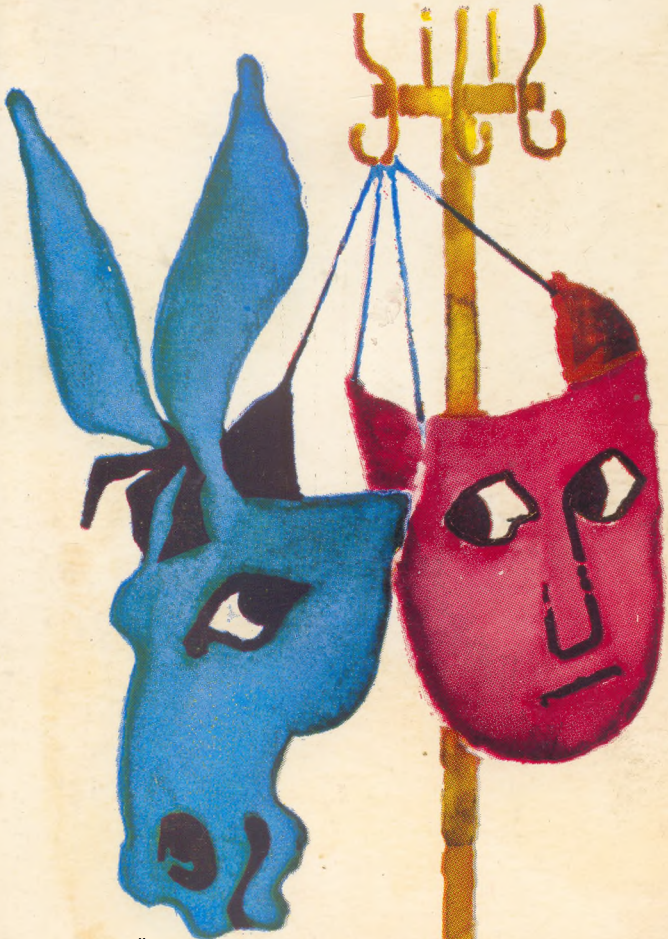
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

aziz nesin ÖLMÜŞ EŞEK

bilgi yayınevi

MİZAH DİZİSİ : 4

Birinci Basım 1957

İkinci Basım 1958

Üçüncü Basım

Ekim 1970

Dördüncü Basım

Ocak 1972

AZİZ NESİN

ÖLMÜŞ EŞEK

*«Kurttan korkusu olmayan Ölmüş Eşek'in,
Tahtalıköy'den yeryüzündeki arkadaşı
Eşekarısı'na yazdığı mektuplar»*

İLK MEKTUP

Sevgili Eşekarısı,

Mektubumu alınca şaşıracaksın. Biz onu, nalları dikti biliyorduk, yine hangi ahırdan çıktı, diye afallayacaksın. Hiç şaşırma, Tahtalıköy'deyim. Sana bu mektubumu Tahtalıköy'den yazıyorum. Bir zamanlar yeryüzünde yaşamış bütün büyükler şimdi burda. Ben de onların arasındayım. Sen şimdi «Vahvah, sağlığında değerini bilememişiz!» diyerek ne denli dizini dövsen yeridir. Neden «Kör ölür, badem gözlü olur!» denildiğini, o körolası dünyada değeri anlaşılmamış olanların son umudu Tahtalıköy'e gelince çok iyi anladım. Benim, burnumun ucunu görmeyen gözlerim için bile, ölümünden sonra «Sürmeli gözlü», «Bakışları üzüncü doluydu» diye övgüler düzmüşler diye duydum.

Dünyada sıkıntı çektiğin için hiç boşuna üzülme. Ölünce senin için de gazetelerde «Yeri doldurulmaz kayıp» diye yazacaklar. Bencileyin yoksulların yaşarken yerini dolduruyorlar, kendi yerimizi bile bize bırakmıyorlar da, öldüğümüz zaman nedense yerimizi doldurmuyor, boş bırakıyorlar.

Ölünce, sen de, geride kalanların kalbinde yaşayacaksın; Tahtalıköy'deki yerin de Eşek Cenneti olacaktır. Burda, yaşarken yaşayacak yeri olmayıp da, öldükten sonra yeri doldurulamayanlardan birisi, bir eşek kardeşin başından geçmiş şu olayı anlattı. Çok sıcak bir günmüş. Eşeğin sırtına çok ağır yükler vurmuşlar. Yüklerin altında ıhlıya pıhlıya giden eşeğin yolu bir deniz kıyısına düşmüş. Deniz kıyısında bir büyük yalının önünden geçerken, bir de bakmış ki, yalının balkonunda bir eşek şezlonga kurulmuş, elinde, içindeki buzdan dışı terleyen bir cam içki bardağı... İçkisini yudumlayıp, cıgarasını tellendiriyor.

Yük altında sıcaktan bunalmış eşek, yalının balkonunda püfür püfür esen rüzgâra karşı içkisini içen eşeğe bakmış, bakmış da,
— Yani, o kurumun da ne oluyor, altyanı sen de yaşıyorsun, ben de yaşıyorum...- demiş.

Balkondaki eşek, yük altında ıhlayıp pıhlılayan eşeğe,

— Evet -demiş-, sen de yaşıyorsun, ben de yaşıyorum ama, sen işte öyle yaşıyorsun, ben de işte böyle yaşıyorum! -demiş.

Tahtalıköy'de hiç memur kullanılmadığı için bütün işler çok çabuk görülüyor ve tıkrında gidiyor. İnsanları meraktan çıldırtmak için kurulmuş olan posta gibi bir kuruluş burda yok. Tahtalıköy'den birisi, dünyada yaşayan birisine mektup göndermek isteyince, mek-

tubunda neler yazmak istiyorsa, bunların hepsi, mektup göndereceği kişinin içine doğuyor. İşte şimdi, bu mektupta söylemek istediğim herşeyi senin içinden geçirdiğin gibi...

Sevgili Eşekarısı, sana bu mektubumda nasıl öldüğümü anlatacağım. Bu anlattıklarım, artık yaşayamayacak kadar sıkışıp bunaldığın bir dar zaman ve bir dar yerde belki içine yarar.

Dinle!

Yok ötesi, ölmüşüm. Öyle, yaz sıcağında buzlu hoşafı kaşıklaya kaşıklaya «Oooh, öldüm!» diyenlerinki gibi bir ölüm değil benimkisi. Basbayağı ölmüşüm işte!

«Ölümlle şaka olmaz!» diyeceksin. Bizim gibilerin yaşaması bile şakadan geçince, ölümü tüm rezillik oluyor. Arkamdan ağlayacak iki kişi var: Biri Vasil, biri de Vedat. Birine beşyüz, birine yüz lira borcum var. Borcumu ödemedemeden öldüğüm için kimbilir nasıl üzölmüşlerdir. Onların suratlarını her görüşümde ölüp ölüp dirilmekten, yani taksit taksit can vermekten-se peşin ölmeyi yeğ tuttum.

İlkin evde ölmeyi tasarladım. Sonra düşündüm, gelen-giden yoksulluğumun dizboyu rezilliğini görecektim, ele güne maskara olacağım, bunun üzerine evde ölmekten caydım. Yazın yazlıkta, kışın kışıkta yaşayamadım, hiç olmazsa şu sıcaklarda, bitürlü yaşayamadığım bir yazlıkta öleyim diye, ölüsünü göstermek

istemeyen soylu kediler gibi, aldım başımı, uzak, havalı, hem de güzel görüntülü bir yere gittim.

Ölmeden önce kendime,

— Son arzun nedir? Söyle bakalım! -diye sordum.

İçimden bir ses,

— Yaşamak! -dedi.

— Sen onu geç bakalım -dedim-, sana «son arzun nedir?» diye sorduksa, idam edileceklerle sorulan «usulen» bir sorudur bu, hemen şımarma da, şöyle yapılabilecek, sana uygun düşebilecek bir isteğin varsa onu söyle!

İçimdeki ses, bir daha, boğuk boğuk,

— Yaşamak!.. -diye haykırdı.

— Sus!.. Bu senin isteğin «Bir sınıfın diğer sınıflar üstünde tahakkümünü kurmak» demektir...

İçimdeki ses susunca ekledim:

— Bunca yıl at kuyruğunda sinek gibi yaşadın da ne gördün, ne buldun bu dünyadan a teres!..

Yumdum gözlerimi. «İrtihal-i dâr-ı beka» eyleyip «ebedî istirahatgâh»ıma çekildim. Düpedüz yol hendeğine uzanmıştım. Yoldan geçen biri, bir iki tekmeledi, bende bir kıpırtı görmeyince üstümü başımı aradı. İç ceplerimi karıştırırken gıdıklandım ama, öldüğüme göre hiç ses etmemeliydim. Adam, ceplerimde para bulamadı, saat, dolmakalem, yüzük, çak-

mak gibi işe yarar hiçbirşey bulamayınca
suratıma tükürüp ordan geçen birine,

— Yolda birisi ölmüş ama insandan sayılmaz... -dedi.

Polise haber verdiler. Gelen polise, daha önce ceplerimi arayan adam,

— Üstünde hiçbirşey yok, kim olduğu anlaşılmaz! -dediyse de polis,

— Heheheeeey... ben onun kim olduğunu şimdi anlarım... -dedi.

— Kimliği olmayınca...

Eliyle yaka numarasına, sonra da tabancasına vuran polis,

— Biz bunları boşuna taşımıyoruz aslanım -dedi-, biz yelden nem, selden yem kaparız.

— Ama nasıl?

— Konuştururum.

— Ölmüş... Ölü konuşur mu?

— Orası meslek sırrı... Ölmemiş olanı herkes söyletir, ben ölüyü konuşturayım da gör. Biz ölüleri değil, mezar taşlarını bile dile getiririz ki, Boğaziçi safasında gazel okunuyor sanırsın...

Araya taraya ceplerimde Fatih'li sıracalı kıza, bir de Bursa'lı öğretmene yazdığım şiirleri buldular. Polis, şiirleri görünce,

— Herif şairmiş -dedi-, bu şairler bir konuşmaya başladılar mı, bir daha yedi devletin polisi gelse bunları susturamaz...

Polis, şiirleri alıp beni hendeğin içinde

bırakınca, bir iyiliksever adam, neden beni bırakıp şiirleri götürdüğünü sordu.

Polis,

— Bu şiir denilen şey, içinden çıkılmaz, karışık bişeydir -dedi-, şifre gibi bişey olduğundan bu yeni şiirler, ne okuyan anlar, ne dinleyen... Onun için en çok şiir okuyan bizde siyasî polislerdir. Belki bu şiirlerde bir suç bulunur diye incelemeleri için siyasî şubeye götürüyorum.

Onlar gitti, ben de hendekte kalakaldım.

İşte sevgili Eşekarısı, ölümüm böyle oldu. Ama bu kadarla bitmiyor. Sen ölmeyi kolay bir iş mi sanıyorsun? Nerdeeee!... Şuna inan; günün birinde ölünce, nasıl doğduğuna pişmansan, öldüğüne de bin pişman olacaksın. Dünyanın öyle bir yerine, öyle bir zamanına gelmişiz ki, yaşasan yaşanmaz, ölsen ölünmez.

Gelecek mektubumda ölümün başına neler geldiğini anlatırım. Arayıp soran olursa selâmlarımı söyle. Soranlar dedim de aklıma geldi; aman, gözünü seveyim, sakın alacaklılarıma yerimi söyleme! Hele içlerinde biri vardır —sen onu tanırsın—benden alacağı parayı ödettirmek için, hiç dinlemez ölür de buraya gelir. Bana burda, yani «ebedî istirahatgâh»ımda bile rahat vermez. Öyle olur olmaz insana adresimi verme.

İğnenin ucundan öperim.

Dostun
Ölmüş Eşek

İKİNCİ MEKTUP

Sevgili dostum Eşekarısı,

Geçen mektubumda nasıl öldüğümü, daha doğrusu yol hendeğine öldüm diye nasıl yan gelip yattığımı anlatmıştım. Asıl zorluk ondan sonra başladı. Ordan bütün gelip geçen yolcular başıma toplandılar. Başımda yığılıp kalan yurttaşlardan biri,

— Yahu, biz nasıl insanlarız be! -diye bağırdı-, adam gözümüzün önünde ölüyor da, hiçkimsenin kılı kıpırdamıyor.

Başka birisi,

— Doğru -dedi-, memlekette insan kalmamış namussuzum. Surda şu kadar kişi var da, içlerinden bir insanoğlu çıkıp yardım etmiyor.

— Sen neye yardım etmiyorsun, sen insan değil misin?

— Sen onu bana soracağına kendine sor-san daha iyi değil mi?

— Benim işim var yoksa... Olmasa ne olacak, bir koşu eczaneye gider haber verirdim.

— İş varmış... Hangi iş, yarım saattir dikilmiş bakıyorsun.

Ondan sonra sesler bir gürültü-uğultu olarak sürdü.

— Bir doktor yok mu, doktor? Bu kadar insan içinde bir doktor yok mu yahu?

— En iyisi şurdan bir yerden telefon etmek...

— Bizim telefonları bilmez misin kardeşim, telefondan ses gelene kadar adam çoktan ölür....

— Ölmekle kalsa iyi, telefonla konuşmayı beklersen, adamı kurt-kuş yer de parçası bile kalmaz. Şimdiki zamanda telefonla konuşmak kolay mı!..

— Vahvah... Adam gözümüzün önünde ölüyor be!..

— Kardeşim insaf yok ki, insaf...

— Ne demiş şair: «İnsaf kalmamış benî âdemde / Anam ağladı Acıbadem'de...»

Bir delikanlı yanındakine,

— Avrupa'da, Amerika'da olsa, işte böyle bişey olmaz -dedi-, oraları medenî memleket...

— Yani şimdi sen ne demek istiyorsun, bizim memleketimiz medenî değil mi demek istedin? Ha? Erkeksen söyle bakalım bu kadar tanık önünde!

— Ben öyle demek istemedim...

— Yahu bırakın tartışmayı da bişey yapın, adam ölüyor be...

— Avrupa'da olsa, sosyal yardım servisleri

var heriflerin; diyelim bir köpek bile sokak ortasına düşüp debelense, hemen koşarlar, arabaya atar, doğru hayvan hastanesine götürürler.

Yanındaki ona karşı çıktı:

— Yağma yok... Hiç de öyle değil işte. Avrupa'da, Amerika'da kimse kimsenin işine karışmaz. Orda herkesin kendi işi var. Yanıbaşındaki «Ölüyorum, Allah rızası için bir yudum su verin!» diye yalvarsa, kimseler su vermez. Anladın mı sen?

— Bayım, siz Avrupa'ya gittiniz de mi böyle konuşuyorsunuz?

— Ben kendim gitmedim...

— Eee?

— Gitmedikse de gidenlerden duyduk. Üstelik gazetelerde okuyorum da... Sanki siz gittiniz mi?

— Tabii... Geçen yıl bizim kurumun yardımlaşma derneği, vapurla onbeş günlük Akdeniz gezisi düzenlemişti. Baştanbaşa Yunanistan'ı, İtalya'yı, İspanya'yı, sonra efendiceğime söyleyeyim, neydi adını söyleyiver, işte orasını hep gezip dolaştık.

— Avrupa görmüş insanın hali bir başka oluyor...

— Avrupa'daki gezilerimin sonunda şunu öğrendim ki...

— Yahu, bir vicdanlı insan yok mu içinizde be?

— Var, ne olacak?

— İyi işte, gidip bir yerden telefon et de, cankurtaran çağır...

— Avrupa'da olsun, Amerika'da olsun, ölene kalana hiçkimse karışmaz. Neden karışmaz? Çünkü oraları medenî memleketler olduğundan, her işe karışacak adam ayrıdır. Yolda düşenleri, yol hendeğine düşenleri, düşüp de ölenleri, düşüp de ölmeyenleri kaldırmak için hep ayrı ayrı örgüt vardır. Böyle bizdeki gibi adam ölürken, başında durup da nasıl ölüyor diye seyretmezler, geçip giderler.

— Onlarda da hiç insanlık kalmamış yani... İnsan nasıl geçer gider, hiç olmazsa döner de bakar yahu...

— Yani o işle kimler ilgiliyse, onlar alır, artık ne yapacaklarsa yaparlar.

— Göğsünü bağrını açmalı zavallının...

— Efendim, bu durumlarda en iyisi, masaj yapmaktır... Birisi masaj yapsa herif kurtulacak...

— Kollarını, ayaklarını oynatsalar, göğsüne de bastırsalar biraz, belki kendine gelir.

— Ne masajı, ne mesajı be kardeşim, adam ölmüş, sen hâlâ konuşuyorsun...

— Ölmüş mü!.. Vay anasını...

— Neye şaştın öyle?

— Az önce yaşıyordu.

— Can dediğin bir kuştur, şimdi var, şimdi yok...

— Hepimizin sonu işte bu!..

— Biz adam olmayız kardeşim... Yani şu kadar adam şu zavallının başına toplanmış da, hiçbirinin yardım etmemesi insanlık mı?

Dostum Eşekarısı, doğrusu başımda toplananların bu konuşmaları çok hoşuma gidiyordu. Bu işin bu denli eğlenceli olduğunu bilseydim, canım sıkıldığı zamanlar, şehrin kalabalık alanlarında düşüp ölme numarası yapardım. Ama şimdi bu hendekte numara yapamazdım; çünkü öleceğim diye sözvermiştim, hem de kalabalıkta sözverdiğimden, döneklık edemezdim.

Başımda toplananlardan acele işi olanlar, yarım saat kadar sorup soruşturuyor, benim için sözde bilgi aldıktan sonra gidiyorlardı. Uzun incelemeden sonra artık bıkip sıkılanlar da gidiyor, ama her gidenin yerini dört-beş kişi aldığından kalabalık gittikçe artıyordu. Ölümü görmek için itişip kakışıyorlar, bağrışıp çağrışıyorlardı. Bir kadın, önündeki çocuğu iterek,

— Bacak kadar çocukların böyle yerlerde ne işi var! -diye bağırınca, kadını kanatları altına alıp korumaya çalışan bir erkek,

— Terbiye kalmamış -dedi-, sözde vatana çocuk yetiştiriyorlar. «Saldım bayıra, mevlâm kayıra!..»

— Ne anababalar var şu dünyada?

Üstümdekileri, kaşımı gözümü inceleyenlerden biri,

— Ayakkabılarına bakın -dedi-, bağın biri siyah, biri kahverengi...

Öyle utandım ki, ayağımın birini altına alıp ayrı renkte fotinbağı kullandığımı gizlemek istedim ama, ölmüş olduğum için kıpırdamam hem ayıp kaçır, hem de usule aykırı düşerdi. İşte o zaman anladım, bir işi yapmadan önce iyice düşünüp danışmak gerekiyor. Ölecek misin, ölmeden önce, yerde nasıl poz alacağını hesaplamalı, ona göre yere uzanmalısın. Oysa ben, öldüm diye yol hendeğine uzanırken, dikkatli yurttaşlarımın fotinbağlarımın ayrı renkte olduğunu bile inceleyeceklerini hiç düşünmemiştim.

Üstümü başımı inceleyenlerden biri,

— Bahse girerim, ayakkabıları en az üç kere pençelenmiş... -dedi.

En çok acıyan, yaşlı bir kadındı, yaşlı ama «mihrabı yerinde», boyası, badanası kat kat bir kadın...

— Vah vah... Ne de uzun, kıvr kıvr kirpikleri varmış maşallah, yazık olmuş gence...

Şu insanlar birbirine hiç benzemiyor, kimisi saç, kimisi de kirpiğe meraklı. Şu yaşlı kadının uzun kirpikli erkek meraklısı olduğu kimin aklına gelir!

— Pantolonunun paçaları lif lif...

— Ceket kolları da iyice tirfillenmiş...

— Yahu, ne duruyorsunuz?

— Ya ne yapalım?

— Birisine haber verin. Doktor filan gelsin...
— Göz göre göre ölüyor.
— Bakalım yaşıyor mu ki....
— Dostum, o yaşasın, yaşamasın, biz insanlığımızı gösterelim de...

— Kaç yaşında var dersiniz?
— Eh, kırk, kırkbeş...
— Sanmam... Olsun olsun da otuz olsun.
— Ben insan sarrafıyım. Bir baktım mı suratına, şıp diye ne mal olduğunu anlarım insanın... Bu adam yüzdeyüz bir küçük memur ve çok dargelirli.

— Bence de öyle... Hem de hep masada oturup çalışan biri...

— Nerden anladınız?
— Baksanıza ceket dirseklerinin havı dö-külmüş...

— Boyu da pek kısa...
— Ondan yaşını göstermiyor ya...
— Ben sana bişey söyleyeyim mi, böyle eceliyle ölmüş olanı seyir hiçbişeye benzemiyor. Adam asılacak ki, işte o zaman seyret, ne zevk...

Sevgili Eşekarısı, altı saatten çok o hendeğe kaldığımı sanıyorum, çünkü artık güneş batmak üzereydi. Yurttaşlar bölük bölük gelip ölümü seyrettiler. Hepsi de üzüldü, acıdı. Birbirimize yardım etmeyen kötü insanlar oluşumuzdan yakındılar. Daha da ileri gidip, yardım elini uzatmayanlara ilenenler, şovenler

bile oldu. Tam beni ordan kaldıracakları sırada, öğretmen olduğunu sandığım biri,

— Haberim olsaydı, çocukları getirir de gösterirdim, uygulama yaparlar, insanın nasıl öldüğünü görürlerdi... -dedi.

Bir yurttaş da,

— Yahu hayatınızda hiç ölü görmediniz mi, ne yığılıp duruyorsunuz! -diye kalabalığı dağıtmaya çalışırken başka biri de,

— Kuyruğa girelim yurttaşlar, sırayla... İtişip kakışmayalım... Kuyruğa girersek hepimiz görürüz...-diye bağırarak düzen kurmaya çalışıyordu.

Cankurtaran arabasına atarlarken, meraklı bir yurttaş da,

— Bir dakika durun, ne olur, taaa nerden koşup görmeye geldim...-diye kalabalığı yarmaya çalışıyordu.

Adama,

— Tanıdığınız, akrabanız mı yoksa?-diye sordular.

— Yok canım, haber verdiler de merak edip geldim.

Çok yazık, meraklı yurttaşların hepsi ölümü göremedi. Araba kalktı. Çocuklarla birkaç da delikanlı, bir zaman arabanın arkasından koştular. Sonra herhalde, insan gücünün makine gücüyle yaşamayacağını anlamış olacaklar ki, bu yarıştan caydılar.

Sevgili Eşekarısı, cankurtaran arabasındaki

gezimi de—evet, bu bir geziydi—gelecek mektubumda anlatırım. Selâmlar eder, iğnenden ve gözlerinden öperim.

Dostun
ÖJmüſ Eſek

ÜÇÜNCÜ MEKTUP

Dostum Eşekarısı,

İlkin selâm eder, iğnenden öperim.

Nasıl büyük bir cümbüşle, ala-ala-hey'le ölümü cankurtaran arabasına attıklarını anlatmıştım. Şimdi de ondan sonra ölümün başına gelenleri dinle. «Deniz altında yirmibin fersah», benim «Cankurtaran'da bir günlük gezi» serüvenimin yanında hiç kalır...

Beni boylu boyumca arabanın arkasına atmışlardı. Birdenbire sanki taksiye binmişim gibi geldi de, ya şoför para isterse diye beni bir korku aldı. Ölü olduğumu hatırlayıp rahatladım.

Beşyüz metre yol aldık almadık, arabanın motoru «zınk!» dedi, durdu. Bir daha da işlemedi. Şoför, siyasî hasımlarına karşı ateş püsküren bir politikacı gibi, bir zaman sövdü saydı, motoru sarstı, makineyi kurcaladı, her ne yaptıysa araba bitürlü yerinden kımıldamadı. Sanırsın, mübarek beton kazık gibi yere çakılmış. Şoför, çevresini kuşatan kalabalığa,

— Her yerde ille de bir kalabalık toplanıyor. Biz hep kalabalık yaşıyoruz. Madem toplan-dınız, hadi şunu itin arkadan yurttaşlar! -diye

yalvardı. Şoför, kelimelerini değıştiren değıştiren yalvarmasını birkaç kez tekrarlayınca kalabalık dağılmaya başladı. O zaman muavinine,

— Gördün ya, nasıl dağıttım kalabalığı -dedi-, bir yerde böyle aylaklar toplandı da onları dağıtmak istersen hemen bir küçük iş buyuracaksın. O zaman, bak gör, kaçan kaçana...

Şoför, hâlâ arabanın çevresinde kalmış birkaç kişiye, vatan, millet, vicdan gibi kutsal sözler de söyleyerek, yardım etmeleri için bir süre daha yalvardı. Kalabalık, ayaklarını sürüye sürüye dağılıyordu.

Muavin,

— Usta, ben inip de iteyim arabayı arkadan... -dedi.

Şoför,

— Sen otur yerinde, ben şimdi onları gayrete getireyim de gör sen... -dedi.

Sonra başını pencereden çıkarıp,

— Allah rızası için, Allahını seven şu arabayı biraz itsin arkasından!.. -dedi.

Şoförün «Allah rızası» demesiyle o dağılmakta olan halkımıza bir gayret geldi, şeker tanesine üşüşen karıncalar gibi arabanın üstüne doluştular; sağından, solundan, yanından, ucundan, tekerinden, kapağından tuttular. Ama öylesine bir tutuş ki, dokundular demek daha yerinde olur; hani yüksek sosyeteden bir bayan, alçak sosyeteden bir adamın elini sıkmak zorunda kalsa, nasıl parmağının ucuy-

le şöyle bir dokunursa işte öyle... Ama sen tutuşa bakma, bir de bağırp çağırmaya bak... Öyle bağırp çağırıyorlar ki, sanırsın yer yerinden oynayacak. Üstelik hepsi de birbirine candan gönülden gayret veriyor:

- Haydin arkadaşlar!..
- Yurttaşlar dayanın!..
- Hooop! Bir, kiii, üç...

Kimisi komut veriyor, kimisi yalvarıyor, kimisi buyuruyor, ama hiçbiri gerçekten itmediği için araba bir parmak bile kıpırdamıyordu.

- Haydi arkadaşlar...
- İtin din kardeşleri!
- Yahu, biraz dayanın be...

— Bu cenabet cankurtaran arabası zamanında hastaneye ulaşmazsa kaç para eder yani...

- Dayanın müslümanlar, dayanın bre!...
- Al berabeeer...
- Haydi hooop!..

Gürültülerine bakarsan, Arşimet'in aradığı dayanağı bulmuşlar da, dünyayı temelinden oynatacaklar sanırsın. Oysa dört tekerlek üstünde duran araba bir parmak bile yerinden oynamıyordu.

- Al baştan!.. Bir daha...
- Elbirliğiyle, hooop!...

Direksiyondaki şoförün burnundan şıpır şıpır ter damlıyor. Doğruyu söylemek gerekirse, arabayı şoförden başka iten yok; ama o da

şoför yerine oturmuş, eli direksiyonda, arabayı içerden ittiği için, araba kımıldamıyor.

— Az kaldı, haydi...

— İtelim yurttaşlar, sevaptır...

Şoför,

— Bir kımıldasa, bir oynasa yerinden, artık tutma, koyver gitsin... -diyor.

Muavini,

— Usta, kımıldasa gider mi?-diye soruyor.

— Ne demek gider mi, uçar uçar... Uçar da bir daha durduramayız Allah korusun...

Bir yaşlı adam uzaktan,

— Himmet-ül-ricâl takla-ul-cibal... -diyor.

— Ne demek o beybaba?

— Yani şu demek ki efendi oğlum, büyükler isterse dağlara takla atılır...

— Yahu, takladan geçtik, bir parmak kıpırdatsak yeter...

Çocuklar da arabayı itenleri, arkalarından dayanıp itiyorlar. En dıştaki çemberde yaşlılarla kadınlar var. Onlar da kahve döğücünün hık deycisi olarak sözde arabayı itenleri coşturuyorlar.

— Dayanın kardeşler, dayanın...

— Allahını seven itsin şu mereti be!.. Aradabir yorumda bulunanlar da var.

— Şimdi bu Amerika'da olsa rüzgâr olur uçar be...

— Neye Amerika'da uçuyormuş.

— Orda uçar... Her nedense bu makine, motor gibi şeyler bize geldi mi, işte böyle önünde su görmüş inatçı eşek gibi kakılır kalır yerinde. Yürümez beyim, yürümez, boşuna itiyorlar. İlk elektrikli trenin gelişini hatırlar mısınız? Elektrikli tren bu, artık lafı olur mu? Ne dersin, o bile yürümedi yahu...

— Efendim, memleketin havasından, suyundan...

— Yok daha neler?

— Ciddî söylüyorum. Bir tarihte Almanya'dan bir gemi satın alınmıştı. Gemi yirmi mil mi, otuz mil mi, yoksa altmış mil mi ne gidiyormuş.

— Yok deve...

— Deve değil efendim, gemi... Bizim karasularımıza kadar gemi bu hızla gelmiş, gelmiş, tam bizim karasularımıza girince, bir milim gitmiyor. Beyim, dalgalar bile gemiyi sallayamıyormuş. Ne bizimkiler, ne de Alman kaptan gemiyi yürütememişler. Gemiye öte yana çeviriyorlarmış, gemi alıp başını gidiyor... Bizim karasularına çevirince, gemi şaha dikiliyor at gibi, yürümüyormuş...

— Yok daha neler?

— 0 tarihte gazeteler yazmıştı, okumadınız mı?

— Peki, neden bizim karasularımızda işlemiyormuş gemi?

— Memleketin havasından, suyundan...

Her memleketin havasına, suyuna göre makine yapacaksın, motor yapacaksın...

— Bak bu söz doğru arkadaş. Bizim gecekondu mahallesine işleyen otobüsler, başka hiçbir yerde işlemezken, bizim orda vızır vızır işliyor. Neden işliyor? Çünkü, direksiyonun tepesine asılmış «Ya Hafız» kuvvetine işliyor...

— Hadi canım, eski kaptanlar yok da ondan... Bizim eski kaptanlar olacak ki, değil o kâfir yapısı gemiyi, vallahi adaları yürütürlermiş... O kaptanlar şimdi olacaktı ki, bir gece içinde koca Kıbrıs'ı yürütüp Karaköy iskelesine bağlayıversinler.

— Hattâ bir söz vardır; hani bizim kaptan-ı derya'lardan biri...

— Haa bildim, ya Barbaros, ya Mimar Sinan...

— İşte hangisiyse, o demiş ki, «Siz bana öyle bir yelken verin ki» demiş, «ben de size Girit adasını yürüteyim» demiş.

— Yürütmüş mü?

— Öyle bir yelken yapamamışlar. Eğer istediği öyle bir yelken yapsalarmış, kaptan-ı derya paşa, hiç gemi kullanmadan, gemi diye adaları yürütüp filo yapacakmış.

— Haydi arkadaşlar, laflamayı bırakın da biraz dayanın yahu...

— Hep beraber, hooop!..

— Albaştan... Bir, kiii, üç!.. hoop!

— Yorulduk yahu, mola verin de bir cığara içelim.

— O zamanlar geçmiş beyim, onlar eskidenmiş... Yani bir zamanlarmış... O zamanlar nerdeeee? Yeniçerimiz varmış, yeniçerimizin bir bıyığına bir düşman askeri asarlarmış o zaman, anla ne bıyık... Mehter takımlarımız varmış, yeniçeri davulcusu kös'e bir vurdu mu, yer yerinden oynar, düşmanın dudağı yarılırmış korkudan... Yer-gök zangır zangır titrermiş. Öyle leventler varmış gemilerde bir nağra saldı mı, denizde fırtına kopar, düşman gemileri batarmış...

— Yok daha ne?

— Bunları tarih yazıyor, tarih... Bak bir de şimdiki halimize, şurda kırk-elli kişi toplanmışız da, kıcı kırık cankurtaran hurdasını yerinden kıpırdatamıyoruz.

— Valla doğru... Sen getir o yeniçeri davulcuyu, getir o kös'ü de, bir tokmak indirsin kös'e, bakalım bu cankurtaran böyle yerinde çakılı durabilir mi? Valla mehter takımından davulcu bir tokmak indirsin kös'e, bu araba tepkili uçak olur da uçar gider...

— Onu bunu bilmem, Alaman gemisini yürütememişler.

— Davranın din kardeşleri... Hayda bre aslanlar, dayanın....

Arabaya içerden dayanmaktan ter içinde kalmış olan şoför.

— Bir yürüse cenabet, artık kendiliğinden gider... -dedi.

— Yani, bu başka memleketlerde yürüyen vapurlar, trenler, otobüsler neden bizim memlekete gelince yürümüyormuş.

— Yadırgıyor da ondan... Söyledi ya demin bey, memleketin havasından...

— Evet, bu makineler, motorlar hep o memleketlerin havasına göre yapılmış, bizim hava yaramıyor bunlara... Tıpkı insan gibi. Her hava her insana yaramaz, kimisine dağ havası, kimisine deniz, kimisine de ova havası iyi gelir.

— Şimdi ayıp ettin, bizim memleketin havası gibi hava nerde var be...

— Hâşâ... Memleketin havasına söz yok... İyi ki havası var, o da olmasa... Benim demem o deme değil... Yani kendi fabrikalarımız olsa, bizim havaya alışık makineler yaparız...

— Azbişey itin yahu...

— Dayanın!..

— Haydaaa bre!..

Yurttaşların nağralarından bana öyle bir çaba geldi ki, nerdeyse ölü olduğumu unutup aralarına katılarak cankurtararı itmeye koşacaktım. Ölmenin bir kötülüğü de bu, istesen de dirilere yardım edemiyorsun. Hattâ daha da kötüsü, bir yanda durup, «Hoop!» diye de bağırıyordum.

Sevgili Eşekarısı, biz böyle dirisiyle ölüsüyle birbirimizi coşturmaya çabalarken, arkadan birdenbire bir özel araba çıkıp, bizim cankurtaranın kışına son hızla çarpmasın mı! Bizim arabanın motoru bu çarpmayla bir hırladı, ondan sonra hırsıza salan bekçi köpeği gibi ileri atladı. Allahını seven bizim arabayı tutmasın!.. Araba gidiyor, gidiyor ne demek, uçuyor... Şöför haklıymış, «Bir yürürse artık gider!» dememiş miydi!

Arabanın hızı gittikçe arttığı, yani motor gittikçe kızdığı ve kızıştığı için, şöförü de bir korku aldı. Muavinine,

— Arkadan çok vurdu araba, artık bu bizimki durmaz! -dedi.

— Fren usta, fren!..

— Ne freni oğlum, bu hızı hiç keser mi fren?

Ben içerde olduğum için dışarısını görmüyordum ama, sanırım, ilkyardım hastanesinin önünden birkaç kez geçtikse de şöför arabayı bitürlü durduramadı. Muavinine kızdı:

— Ulan, bu arabaya benzin mi koydurttun, yoksa petrol yağı mı?

Muavin hiç sesini çıkarmadı.

İstanbul sokaklarını firdolayı döndük durduk. Usta şöförün direksiyonu iyi kullanması sonucu, çok şükür, hiçbir kaza olmadı. Kendim için değil, daha yaşamak isteyen zavallı şöförle muavini için, çok şükür, diyorum.

Sevgili Eşekarısı, bayram gezintisine dönen bu araba gezimizin sonunu gelecek mektubumda anlatırım da, yeryüzünde politikacıların dalaşmalarından asılan yüzün birazcık olsun güler.

Hoşça kal sevgili dostum Eşekarısı.

Sevgiyle
Ölmüş Eşek

DÖRDÜNCÜ MEKTUP

Eşekarısı,

Bizim cankurtaran arabası acı bir gıcırtyyla fren yaptığı zaman, bir yurttaşımız seçim kütüğünden de, nüfus kütüğünden de kaydı silinecek duruma gelmişti. Yerdeki yaralı adamın çevresini, paraları olmadığı için bir eğlenceye gidemeyen meraklı kalabalık çeviriverdi. İçlerinden biri,

— Ne şanslı adammış! -dedi.

Bir başkası,

— Evet -dedi-, şans olursa bu kadar olur.

— Dua etsin ki cankurtaran arabası ezdi.

— Şans diye buna derim işte...

— İyi olacak hastanın doktor ayağına gelir, demezler mi, işte o hesap, adamı ezen araba şimdi de alıp hastaneye götürecekt.

— Ya başka bir araba çiğneseydi...

— Yanmıştı. Bütün gün kaldırım üstünde debelense cankurtaran arabası bulamazdı.

— Cankurtaran arabasından geçtik beyim, çöp arabası olsa razıyız.

— Vay beyim vay... Sen de iyice lüksüne kaçtın yani... Çöp arabası nerdeeee... Bizim so-kağa bir haftadır uğramıyor, tenezzül edip de...

— Şans bu kardeşim, şans... Koca İstanbul'da şu kadar bin kamyon, şu kadar bin özel araba, şu kadar bin taksi var, topu toplamı beş-altı cankurtaran arabası ya var ya yok...

— Yok, belediyenin on kadar cankurtaran arabası var ama, sekizi bozuktur işlemez.

— Daha iyi dedin ya, şu kadar bin araba, kamyon, otobüs içinde, gelsin de adama cankurtaran çarpsın...

— Piyangodan büyük ikramiye çarpsa insan bu kadar şanslı sayılmaz.

— Öyledir. İnsanın şansı oldu mu, işte böyle cankurtaran arabasının altında ezilir.

— İnsan öldükten sonra ha cankurtaranın, ha çöp kamyonunun, ha özel arabanın altında ezilip ölmüş, ne farkı var yani?

— Ölünce farkı yok ama, ezilip de ölmezsen çok farkı var. Bu adam daha ölmedi ki...

Cankurtaran arabasının çarpmasıyla havada uçarak on adım kadar ileri fırlayıp yere düşmüş olan adamdan akan kanlar, yamalı ve yaralı asfaltın delik-deşiklerini, çukurlarını dolduruyordu. Kalabalıktan biri,

— Maşşallah, amma da kan varmış adamda... -dedi.

Başka biri,

— Besbelli büyük bir adam, -dedi-, bu kadar kanı olduğuna bakılırsa...

Öndekilerden biri,

— Yok canım, hangi büyük adam, ben tanıyorum... -dedi.

— Büyük adam değil de, o kadar kanı nasıl oluyor?

— Bu adamın işi, kan bankasına kan satmaktı. Her nerde olsa, küçük cep radyo-sunu hep kulağının dibinde çalar, spiker, «Ameliyat olacak bir hasta için acele kan lâzım» deyince, kanı, istenilen kana uyuyorsa hemen o hastaneye yada kan bankasına ko-şardı. Kanını satarak çoluğunu çocuğunu da gül gibi geçindiriyordu. Bu adam var ya bu adam, bu adamın vücudu, su içse onu kan yapıyordu.

— Bir tarihte beni bir kamyon çiğnemişti. Kamyon çarpınca ben kendimi kaybetmişim. Doğrusunu istersen, kamyon çiğnemedi çok önceleri de ben kendimi kaybetmiştim ya... Her neyse, on tonluk koca kamyon beni çiğ-nemiş de, ne dersin, bir damla kanım akmamış yahu... Beni ertesi günü sokak ortasından hastaneye kaldırmışlar. Muayene eden doktor, «Çok acele ameliyat edilecek!» deyince, annem iki gözü iki çeşme ağlayarak doktora «Aman oğlum» demiş, «Madem ameliyat edeceksiniz, hazır etmişken oğlumun fıtığı ile apandisiti de vardır, onları da aliverin de sevaba girin...» demiş. Doktor, beni ameliyat masasına yatırtıp başlamış kesip biçmeye. Doktor kesermiş, kesermiş, benden hiç kan akıyor...

— Demek kanın kurumuş.

— Yok kardeşim, kan nerde ki kurusun? İnsanın kanı kurudu mu, rakı içersin, o zaman sulanır...

— Öyleyse senin kanın bozuk.

— Daha ne diyor... Yahu kan yok ki bozuk olsun...

— Atma be... Kanserli adam yaşar mı?

— Doktorlar da buna şaşmışlar ya... Ameliyat eden doktor, «İyi ki kanı yokmuş...» demiş. Kanım olsaymış, kamyon beni ezince aka aka kan kalmaz ölürmüşüm. Kan yok ki bende ne akacak?

— İnanmayın, atıyor... Kanserli adam olur mu hiç?

— Olmaz elbet. Herkesin kanı kırmızı değil mi, benimki beyazmış. Hani sarı karpuzlar gibi. Kimi karpuzun da içi sarı çıkar ya, işte öyle.

— Olur mu öyle şey be...

— Domates güneş görmezse kızarır mı... Benim kanım da öyle. Ben doğdum, büyüdüm, hep apartmanların yer altı dairesinde, topraktan aşağı düzeyde oturduğumuzdan, güneş görmeye görmeye kanım kızarmamış...

— Haaa, o başka... O zaman olur. Öyle söylesene...

Cankurtaranın çarptığı yaralı adamı da benim yanıma attılar. Arabada bir yaralı, bir ölü ben, bir de şöförle muavini, dört kişi olduk. Şimdi de arabanın inadı tuttu, bitürlü

yürümez. Bu ne biçim araba, yürüdü mü durmak bilmiyor, durdu mu yürümek bilmiyor.

Birisi,

— Yakında tamir atelyesi var, oraya kadar itelim... -dedi.

Başladılar sözde itmeye... Eski oyun yeni-den başladı. İstedikleri arabayı itip işe yaramak değil, parasız eğlence...

İçlerinden biri,

— Bir yumurtayı kırk kişinin nasıl kaldırdığını bilir misiniz? -dedi.

— Bir yumurtayı kırk kişi mi, daha neler...

— Efendim, yüzbaşı erlere «Şu yumurtayı yerden kaldırsın!» deyip gitmiş. Bunun üzerine erler toplanmışlar. Koğuştan bir battaniye getirmiş biri. Yumurtayı battaniyenin üstüne koymuşlar. Sonra kırk er, her biri battaniyenin bir yerinden, bir ucundan tutup kaldırmışlar, götürmüşler yumurtayı...

— Yani?

— Yanisi şu ki, cankurtaran arabasını da işte öylesine itiyorlar...

— Akıl vereceğine herkese, sen de dayan-sana biraz...

Cankurtaranın şöförü, tanıdık bir taksi şöförü buldu. Cankurtaranı taksinin arkasına bağlayıp yakındaki tamir atelyesine getirdiler. Tamirci arabanın kapağını açıp bakınca,

— Bu neee! -diye sesi çıktığı kadar bağırdı. Şöför serinkanlı.

— Ne var? -dedi.

— Daha ne olsun, kırk yıllık tamirciyim, ben hayatımda böyle motor görmedim.

— Görmedinse bunu da gör işte...

— Yahu, bunun içinde dikiş makinesi parçasından tıraş makinesi parçasına kadar her türlü makine parçası var.

Cankurtaran şöförü,

— Yanılıyorsun -dedi-, o senin tıraş makinesi parçası dediğin şey, bir lokomotifin piston kolu vidalarından biridir. Biz yine bigün, yirmi kilometre son hızla bir yaralı götürüyorduk ilkyardım hastanesine, birden araba bozuldu yolda. Tamirciye götürdük. Usta, bozulan parçayı bulamadı...

— Anladım... O parçayı bulamayınca bunu koydu. Şimdi hiçbir makinenin, motorun yedekparçası bulunmuyor. Döviz yokmuş, yedekparça gelmiyor ki...

— Ondan değil. Bizim cankurtaran arabasının modeli çok eski olduğundan artık bu modelin motoru hiçbir yerde bulunamıyor. Onun üzerine baktık ki, kan kaybeden yaralı, arabada ölecek, ne yapalım... Şehir içi olsa kolay, yaralıyı sar sarmala, bir emanetçiye bırak, git hastaneye haber ver. Ama biz şehir içinde değiliz. Neyse, bir iyiliksever bir akıl verdi. «Surda demiryolu atelyesi var. Atelyenin öyle yaman bir ustası var ki, eski lokomotifleri söküp yeni traktör yapıyor... Traktörün aletlerini söküp

vinç yapıyor. İşi gücü, söküp bozup yeniden yapmak. Elinden hiçbirşey kurtulmuyor.» dedi. Kalktık, o atelyeye gittik. Neme gerek adam gerçekten de yaman ustaymış. Bir bakışta, motordaki bozukluğun nerde olduğunu anladı. O koca demiryolu atelyesinde, dolaplarda, raflarda, yerlerde, orda burda, ne kadar vida, dişli, somun, civata varsa, onları bir bir, bizim motorun bozukyerine uydurmak için denedi. Sonunda padişah sultan bilmem kimin özel treninin lokomotifinin piston kolunun dişli vidası bizim motora uydu. Araba çalışmaya başladı.

Şöför muavini,

— Bizim arabanın «çuf-çuf» diye sesler çıkararak işlemesi ondan mı usta? -diye sordu.

Şöför,

— Belki de... -dedi.

Tamirci,

— Aşkolsun...-deyince, şöför,

— Ustaya mı, arabaya mı? -dedi.

— İkisine de aşkolsun...

— Sonra efendim, bizim cankurtararı bir zengin turist görüp resmini çekmiş, kendi memleketinin gazetesine bu resmi basıp altına da, «Otomobilin icadından elli yıl önce yapılmış bir otomobil» diye övgüler yazmış. Bizim cankurtararı yapan fabrikanın müdürlerinden biri, bu övgüleri okuyunca, adam kalkmış taaa oralardan buraya cankurtararı

görmeye gelmiş. Çünkü, müzeye koymak için o fabrikanın yaptığı en eski arabayı arıyorlarmış. Adam, bizim cankurtaranı görünce, keyfinden şapkasını fırlattı havaya, bir de «Ye huuu...» diye amerikanca nağra attı. Duyduğumuza göre pazarlığa oturmuşlar. Adam, bizim hurdayı alıp götürecektir, yerine de yepyeni on tane cankurtaran arabasından başka para da verecek. Bu hurda nerdeyse, bizim devlet bütçesinin açığını kapayacak... Pazarlıkta uyuşmuşlar. Nerden aklına geldiyse adam, «Şunun bir de motoruna, makinesine bakayım...» demiş. Bir de kapağı açıp motoru görmesiyle şaşkınlıktan gözleri şaşlaşmış. Sanki adam çarpılmış... «Ben» demiş, «elli yıllık otomobilciyim, hayatımda böyle bir otomobil ne gördüm, ne duydum.»

Tamirci,

— Ne olmuş da şaşmış adam?-dedi.

— Neye mi şaşmış... Bizim cankurtaranın motorunda, yeryüzünde her ne kadar ve her ne tür otomobil motoru, fabrika motoru, gemi makinesi, silindir makinesi varsa hepsinden birer ikiye parça varmış, yalnız asıl fabrikasının yaptığı ilk motordan tek parça, tek vida bile kalmamış içinde. Demek biz, arabanın bütün aletlerini, parçalarını çıkarıp, yerine elimize ne geçmişse tıktırmışız. Adam, merak içinde motoru kurcalamaya başladı. Eline bir ip geçti. «Bu ne?» diye sordu. «Şurdaki tel kopmuştu da onun yerine bağlamıştım.» dedim.

Karıştırdığı yerlerden eline geçen bir lastiği çekip «Peki, bu ne?» dedi. «Ha, o mu, o da benim pantolon askısı. Volan kayışı kopmuştu da, yerine benim pantolon askısını koymuştum.» Biz adamlarla, tercüman aracılığıyla konuşuyoruz. «İki tane askı var burda?» dedi. «Tamam» dedim, «benim askı da kopmuştu da, arabadaki yaralının pantolon askısını söküp buraya koymuştum...» Adam, saçını başını yoluyor. Arabayı şöyle bir sallamasıyla arabadan yerlere irili ufaklı çiviler, vidalar, küçük odun yongaları döküldü. Hemen eline yapışıp «Aman ne yapıyorsun, emniyet müdürlüğünde yurttaş sorguya çeker gibi bu arabayı tartaklamaya gelmez» dedim. «Bu çiviler ne? Arabada çivi mi taşıyorsunuz?» dedi. «Yahu, motorun, makinenin dağılan parçalarını tutturmak için o çivilerin herbiri bir yere çakılmış. Araba dik yokuştan tırmanırken, benim muavin iner arabadan, arkadan, dökülen çivileri, vidaları toplar.» Adamın iyice keyfi kaçtı, rengi uçtu. «Peki, bu motor nasıl çalışır, bu makine nasıl işler, bu araba nasıl gider?» diye sordu. Artık dayanamadım, konuşma sırası bana gelmişti. Adamı elinden tutup şoför yerine çektim. Ben söyledim, tercüman onun diline çevirdi: «Sanıyorsunuz ki, sizin fabrikanın yaptığı motorla gidiyor bu araba... Nah sana!.. Sizin yaptığınızla kalsaydı bu araba, bu yollarda çoktaaan çürüğe çıkardı, bereket versin bizim

dualara... Bak, dikiz aynasının üstünde karınca duası var. Şu da «besmele» levhası... Karşıdaki levhada Yediuyurların adları yazılı. Bu gördüğün «Maşallah»tır. Tavana asılı olan «Ya Hafız» levhası... Bu gördüğün mavi gözboncuğu, kötü gözlülere karşı arabayı korur. Bu eski çocuk papucu teki, bu nal, bu da bir baş sarımsak, bunlar uğur getirir arabaya... İşte bu da yavru kaplumbağa kabuğu... Arabayı kazadan, belâdan korur. Bayım, bayım, kendine gel!.. Bu araba benzin kuvvetine, motor gücüne değil, Allah sayesinde hazret-i pîr kuvvetine işler. Benzinmiş, yağmış, şuymuş, onlar hep laf... Biz arabaya benzin, yağ, su koyuyorsak, mal sizindir, usulü bozmayalım diye koyuyoruz.»

Bunun üzerine adam, bizim bu cankurtaranı almaktan caydı, bu gâvur ölüsü de benim üstümde kaldı. Çünkü arabayı alsa, karoserinden başka kendi fabrikalarının hiçbir malı yok arabanın içinde, dışında... Sonra onlar bu arabayı hiçbir zaman süremezler.

Sevgili Eşekarısı, mektup uzadı, ben de yoruldum. Bozulan cankurtaran arabasının nasıl onarıldığını, yaralı adamla benim hastaneye nasıl taşındığımızı da gelecek mektubumda anlatırım. Beni arayan soran olursa, öldüğümü öğrenip de üzülen olursa, onlara, Tahtalıköy'de özlemle yollarını beklediğimi söylersin.

Dostlukla
Ölmüş Eşek

BEŞİNCİ MEKTUP

Dostum Eşekarısı,

Geçen mektubumda, cankurtaranın nasıl onarıldığını, hastaneye nasıl taşındığımızı anlatacağım diye sözvermiştim. Dinle.

Tamirci, başını motorun ta içine uzatmış, bozukluğun nerde olduğunu anlamaya çalışıyordu. Ama bozukluğun yerini bitürlü bulamadığı için çok canı sıkılıyor, başını motordan kaldırıp iki-üç dakika kadar sövüp sayıyor, sonra bir cıgara içip dinlendikten sonra yeniden motorun üzerine eğiliyordu. Arada şöföre de söyleniyordu:

— Kardeşim, hazır adam kalkmış buraya kadar gelmiş bu müzeliği almak için, ucuz mucuz demeden verip de kurtulsanıza bu belâdan, hem siz kurtulun, hem biz kurtulalım, hem de memleket kurtulsun... Bu hurdayı alıp götürse oralara da çadıra koyup bir panayırda, biletle halka gösterse, yine para kırardı adam...

Yine eğildi motora, bir zaman daha kurcalayıp söylenmeye başladı:

— Sağlam bir yeri yok ki, ben bu cenabetin bozuğunu bulayım.

Arabaya bir tekme salladı. Ayağı acımış olacak, topallaya topallaya gitti, dükkânının duvarı dibine çömeldi.

Ben nasıl olsa ölmüşüm, artık beni kurtaramazlar, ama hiç olmazsa şu yaralıyı bir ayak önce hastaneye atıp kurtarsalar... Can-kurtaranın şöför muavini, «Tuh...» diye arabanın içindeki yaralıya bir tükürük salladıktan sonra,

— Ben böyle uğursuz adam görmedim... -dedi.

Şöför de kızmış söyleniyordu:

— Yolda giderlerken önlerine bakmazlar, kendilerini ezdirirler, sonra da bizim başımızı belâya sokarlar.

Tamir ustası oturduğu yerden konuşmaya katıldı:

— Önüne baksa kaç para eder... Haydi, önüne gelen arabaya ezilmediler, arkadan gelene eziliyorlar kardeşim. Önlerine değil, asıl arkalarına bakacaklar.

— Tövbe yarabbi... Cenab-ı Allahın işine karışmak gibi olmasın ama, kurban olduğum Allahım, iki göz yaratmışsın, iyi yapmışsın... Ama ikisini de yan yana getireceğine şunun birini öne, birini arkaya koysaydın ya...

Şöför, tamirciye yalvarmaya başladı:

— Aman usta, gözünü seveyim... Yaralı ölüyor galiba, boyuna kan kaybediyor. İleri-gelenlerden birinin bir akrabası filan olur da,

başımız belâya girer. Haydi davran iki gözüm ustam.

Tamirci ustası kalktı, başını motora soktu. Bir zaman daha karıştırdı, kurcaladı, sonunda bozukluğun nerde olduğunu anladı, anladı ama, oraya koyacağı parçayı bulamadı.

— Hiçbir yerde de bulunmaz! -dedi.

— Aman ustam...

— Bende olan bütün parçaları denedim, hiçbirini uymuyor. Geçende elime bir jet uçağı motorundan hurdalar geçmişti. Bir de onların içine bakayım, buraya uyan bir parça buluncak mı?

Şöför,

— Şu yaralının eceli gelmediyse uyar inşallah... -dedi.

Usta «Ya bismillah!» diyerek elini paslı maden parçalarının arasına daldırdı. Bir zaman o maden parçalarının arasında eşelendikten sonra bulduğu bir parçayı tezgâhta eğeledi, törpüledi, zımparaladı, ne etti etti, cankurtaran arabasının motorunda bir yere geçirdi. Sonra motorun karşısına geçip,

— Hay maşşallah, ulan ısmarlama gibi oturdu be!.. -diye keyfinden bağırđı.

Şöför yerine geçip motoru işletti. Tamirci ustası,

— Para? -dedi.

Şöför,

— Tamam -dedi-, parayı hastaneden gelir alırsın...

Usta,

— Öyleyse yandık... -dedi.

— Onun için hiç merak etme, biraz gecikir parayı alman ama, faturayı yüksek tut, bizi de gör sonra....

Cankurtaran şöförünün, bu eski arabayı neden elden çıkarmak istemediği şimdi anlaşıyordu. Yeni bir araba olsa bu kadar çok tamir edilmeyecek, şöförün çıkar yolu kesilecekti. Böyle olduğunu, muavinin şöföre,

— Bu hurdaya yalnız altı ayda verilen tamir parasıyla yeni bir cankurtaran arabası alınır... -demesinden anladım.

Ama şöför, bu sözden daha çok şeyler anlamış olmalı ki,

— Uzun etme -dedi-, senin de zarına bakarız.

— Hadi eyvallah... -diye bağırdı şöför.

Usta arkasından seslendi:

— Sakın hızlı sürme!.. Ne olur, ne olmaz, jet motorunun parçasını taktık, Allah korusun, bir de bakarsın senin hurda uçuverir.

şöförün kontak anahtarını çevirip marşa basmasıyla, araba bir sarsıldı, bir ırgalandı, sonra burnunu havaya dikip sarsıla sarsıla yürüdü.

Muavin,

— Aman, uçuyor muyuz ne!...-diye bağırdı.

Şöför,

— Şimdilik uçmuyoruz, ama uçabiliriz...
- dedi.

Bir sarsılma daha oldu. Muavin,

— Yoksa hava boşluğu mu? -diye sordu.
Şöför, muavinine bağırdı.

— Ulan, kolunu pencereden çıkarma!

— Neden?

— Hâlâ soruyor; kolun kanat olur arabaya
da, uçarız sonra...

Şehrin daracık, zikzaklı sokaklarında fır
dolanmaya başladık. Şöför,

— Huyu kurusun bu arabanın -dedi-, işte
böyledir bu namussuz... Yürümez, yürümez de,
bir de yürüdü mü, bir daha dur-durak bil-
mez. Eyvah!...

— Aman, ne oldu?

— Sarsıntıdan motorun bütün parçaları
döküldü.

— Deme usta...

— Motor diye hiçbirşey kalmadı arabada.

— Öyleyse nasıl gidiyoruz?

— Baştan hız aldık ya, o ilk hızla gidiyoruz.

— Nereye kadar gideriz böyle?

— Belli olmaz, cehennemin dibine kadar
gidebiliriz oğlum.

— Ne olacak?

— Ben ne bileyim... Direksiyona hâkim
olamıyorum, araba aldı başını gidiyor, artık
zaptolmaz...

Muavin,

— Ben eŖeęe kurban olayım -dedi-, eŖek gibi var mı! Ardına neft yağı alsan eŖek böyle uamaz. Ŗimdi altımızda eŖek olmalıydı, tıkır da tıkır giderdik ne güzel... Bizim oranın kylklerinde, eŖek cankurtarandır. Hastasını, saçını eŖekte taşırlar. Evet, inatçıdır inatçı olmasına ama, ne kadar azarsa azsın, sonunda döner dolaşıp ahırına girer. Bunun gibi alıp başıını bilmediği yerlere gitmez. EŖeęe bindin de idareyi elden kaçırdın mı, eŖeęin başıını ahır-
dan yana evireceksin. Ahırın kapısına gelince zıncı der durur mübarek hayvan. Bunun gibi hastane kapısının önünden fırt fırt geçip gitmez. Dönüp dolaşıp sonunda kendiliğinden garajına giren bir cankurtaran arabası yapılmadıa hiçbir yurttaşıını canı güvende olamaz.

Ŗfr,

— Gevezeliğin sırası değil, lafı bırak! -dedi-, depoda ne kadar benzin varsa yerlere döküldü, yine de uçuyoruz. Ŗu araba bir yere çarpsa da kurtulsak, baŖka türlü bunun duracağı yok. Azdı iyice...

Muavin,

— Ama ağabey -diye yalvardı-, arpacaksa güzel bir yere çarpalım. Deniz görür, yüksekçe, havalı bir yer olsun...

— Bir ağaç olsa, ne dersin?

— Ağaç iyi de, bende hiç Ŗans yoktur, gider bir aylando yada ahlata ağacına ar-

parsın da ölümüz bile ele-güne rezil olur. İnsan çarpınca, şöyle çiçekli bir ağaca çarpmalı ki, çarptığına değsin...

— Tuh, az kalsın duvara bindiriyorduk.

— Aman, o duvarda «Eşeklere mahsus hela!» diye yazılı... Sakın duvara çarptırma arabayı; duvara yamyassı yapışır kalırsınız da, görenler de bizi, bir otomobil fabrikasının duvar ilânı sanır.

Onlar çarpacak, yumuşak, güzel, uygun bir yer ararlarken, büyük bir sarsıntı oldu. Boyuna kan kaybeden adamla kucaklaştık. Yaralı,

— Pardon... -dedi.

Adam, ölümlük bile terbiyeyi elden bırakmıyor. Ben ölü olduğum için hiç sesimi çıkarmadım. Şöför söyleniyordu:

— Allaha şükür, çarptık da kurtulduk. Hem de kazayı ucuz atlattık.

İşte böyle sevgili Eşekarısı. İnsan, başına bunların geleceğini bilse hiç ölür mü? Başına gelenler bu kadarla bitse ne iyi... Yaşarken çektiklerim yetmiyor, daha çok çekeceklerim varmış. Bundan sonra olup bitenleri de gelecek mektuplarımda anlatırım.

Başarılar ve mutluluklar dilerim dostum
Eşekarısı.

Özlem ve sevgiyle
Ölmüş Eşek

ALTINCI MEKTUP

Sevgili arkadaşım Eşekarısı,

Sana yazdığım mektuplarda ölmenin zorluklarını anlatarak büsbütün umudunu kırmak istemiyorum. Ben sana olup bitenleri gerçekçilikle, başımdan geçenleri olduğu gibi anlatıyorum. Sen artık, canın nasıl isterse öyle davran; istersen yaşamakta diren, istersen öl, kurtul...

Geçen mektubumda kaldığım yerden anlatıyorum. Usta şöför, yumuşak çarpışla ağaca toslatmıştı cankurtaranı. Arabadan ilk inen şöför muavini,

— Bende hiçbir teknik arıza yok... -dedi.

Şöför,

— Ben de sağlamım... -dedi.

— Şimdi ne yapacağız ustacım?

— Allah kahretsin, içerde bir ölüyle bir yaralı var. Yaralı olmasa, ölüyü arabada bırakıp giderdik ama, boyuna kan kaybeden yaralıyı bırakamayız ki...

— Yoldan bir araba çevirelim.

Sağımızdan, solumuzdan arabalar vızır vızır geçip gidiyordu.

Şöför,

— Hiçbiri bizi almaz... -dedi.

— Neden? Para için mi? Parasını alır hastaneden...

— Yaralı adamı hangi enayi arabasına alır, arabası kana bulanır adamın. Şimdiki zamanda şöförler, biçimini beğenmezlerse sağlam adamı bile arabalarına bindirmiyorlar. Cankurtaran şöförü olmadan önce, dolmuş şöförlüğü yaptım. Ben koyu Fenerbahçeliyimdir. Arabanın içini, dışını, döşemesini, karoserini, tekerini iki renge boyattım: Sarı-lacivert... Arabanın her yanını da Fenerbahçe bayraklarıyla donattım. Gelin arabası gibi oldu. Durakta bekliyorum diyelim. Bir yolcu gelir. Önce herifin üstüne başına bakarım. Gözüm tutmazsa «Müşterim var, bekliyorum arkadaş!» der savarım başımdan. Başkası gelir, beğenmezsem, onu da atlatırım. Baktım, müşterinin façası yerinde. O zaman «Nereye gideceksin?» diye sorarım. Benim canımın istediği, gönlümün çektiği bir yere gidecekse alırım arabaya. Yakın bir yere gidecekse, yada yolu bozuksa, adını sevmiyorsam gideceği yerin, boşver, almam onu da... Baktım, dişli biri de herifi arabaya almak zorunda kaldım. Bu sefer, arabada, bir punduna getirir, hangi partiden, hangi takımdan olduğunu sorarım. Parti yine neyse, bizim partiden olmasa da, antidemokratik olmasın diye sesimi çıkarmam, ama Fenerbahçe'nin rakibi bir partidense, arabayı yavaş yavaş sürerim ki gideceği yere

yetişemesin; sonra da تنها bir yerde arabayı durdurur, «Bozuldu ağabey» der, indiririm aşağı... Öyle bir yerde yaparım ki numaramı, başka araba da bulamaz, yayan yapıldak gider. şöförlük zenatı kolay değil oğlum. Arabayı herkes sürer, iş bu dalgaları bilmekte.

Muavin,

— Şimdi ne yapacağız? -diye bir daha sordu.

Şöför,

— Geçen arabalardan birini durdurabilirsek kolay -dedi-. Taksilerin flamalarına bakalım. Hangi takımın flamasıysa sen de o takımdanmış gibi görüneceksin. Geçen haftaki maçta bizimkiler çok iyi oynadı, şans tutmadı ki... diye bir başlarsın atmaya, ondan sonra akrabadan yakın oldun demektir. Herif belki de senden para bile almaz. İş ki şu arabalardan birini durduralım. Hadi bakalım, geç yola da bir araba çevirmeye çalış!

Muavin yol ortasına çıktı. Vızır vızır geçen arabalardan birine elini kaldırdı. Özel arabaydı. İçindeki adam da elini pencereden çıkarıp ona salladı. Elini sallaya sallaya arabayı sürerken muavin,

— Vay anasını -dedi-, herif bize selâm veriyor.

Şöför,

— Ulan, sen de selâm versene. Selâm, Allahın selâmıdır, alacaksın. Can düşmanın sana

selâm verse, «Aleykümselam» diyerek sen de ona selâm vereceksin.

Muavin başka bir arabaya eliyle dur işareti yaptı. O arabanın penceresinden dışarıya bir kadın bacağı sarkmıştı. Muavin, arabanın durması için elini salladıkça, arabanın penceresinden sarkan kadın bacağı da sallanıyordu. Muavin kızdı,

— Vay namussuz-dedi-, bacağıyle selâm veriyor be...

Şöför,

— Sen üstüne alınma -dedi-, o selâm sana değil, arabanın içindeki herifi selâm-lıyordun

Muavin, yaklaşan bir arabayı durdurmak isterken şöför ona,

— O hiç durmaz, boşuna uğraşma! -dedi.

— Neden usta?

— Hem özel araba, hem de baksana arabayı süren adamın bir eli direksiyonda, bir eli yanındaki kadının omuzunda. Şimdi o arabanın önüne barikat kursan, yarış atı engel atlar gibi, barikat atlar, geçer. Yook, karşıdan kadının kocası çıkagelirse, ona bir diyeceğim yok, o zaman belki durur.

şöförün dediği çıktı. Araba öyle bir hızla yanımızdan geçip gitti ki, yelinden muavin yere kapaklandı.

Muavin,

— Bunları padişah fermanı durduramaz

-dedi-. Peki, biz burda ne yapacağız? Adam boyuna kan kaybediyor. Hiç dinlemem, hangi araba gelirse, ilk ge\en arabanın önüne çıkacağım.

Demesine kalmadı, karşıdan fırtına gibi bir araba koptu. Muavin kendini ileri atmak üzereydi ki, şöför elinden tutup çekti.

— Deli misin oğlum sen? Senin gibi, çaylaklar, arabayı sürmeyi, daha olmazsa motorundan anlamayı, şöför olmaya yeter sanıyorsunuz.

Muavin,

— Tabii trafik kurallarını da bilmek gerek... -dedi.

— İyi bir şöför olmaya bunlar yetmez... Asıl bilmen gerekli olan şey, kural dışı olanlardır. Hiç o arabanın önüne geçilir mi? O araba, azrailin rehberi... Nerden, nasıl bir insanoğlunu kapsam da tekerleklerimin altına alsam diye şehrin içinde dört dönüp duruyor. Önüne durduğun arabanın plakasına baksana... Resmî arabanın da en resmîsi ki, bunlarla kimse başedemez. Önce arabanın plakasına, rengine bakacaksın.

— Nedir plakası?

— Millî felâket dediklerinden...

— Rengi?

— İç karartıcı...

Muavin, uzaktan görünen başka bir arabayı durdurmak için daha şöyle bir kıpırda-

miştı ki, şöför, yine onu elinden tutup çekti,

— Çıldırдың mı? -diye bağırды.

Araba ok yılanı gibi sıçramış, ısıklar saçarak bizim cankurtaranın üstüne geliyordu. Şöförle muavini yoldan geri sıçrayarak canlarını kurtardılar.

— Hayvanların kudurduğunu bilirdim ama, arabanın kudurduğunu ilk görüyorum...

Şöför,

— Araba değil, içindekiler kudurmuş -dedi-, arabanın içinde «hızlı yaşayan»lar vardı.

— Hızlı yaşayanlar da kim?

— Bunlar artlarına rahat batan, o biçim avrat çocukları olup, havadan para kazanan, baba parası yiyen canlı belâlardır. Gayetle hızlı yaşarlar... Neden mi hızlı yaşarlar? Çünkü bu memlekette ancak bin kişide bir kişi yaşar, geri kalanı yaşamaz, ama yaşadığını sanır. İşte o bir kişi, yaşamayan bin kişinin yerine de yaşadığı için, bin kişilik birden yaşar; yani çok hızlı... Şimdi bu bizim eski püskü cankurtaranın içine bin beygir kuvvetinde motor koysan nasıl olursa, işte öyle...

Yolun öbür yanından bir araba geliyordu, ama buna geliyor denilemez; havayı oyarak kurşun gibi deliyordu. Yolda bir o yana, bir bu yana döne döne zikzaklar çiziyordu. Şöför,

— Dursa da bu arabaya binilmez -dedi-, çünkü geleceği çok karanlık. Arabanın deposuna benzin yerine rakı doldurmuşlar. Yarınki

gazetelerde bir arabanın Boğaz'dan denize uçtuğunu okuruz.

Yanımda kan kaybeden yaralı,

— Affedersiniz ama neden bekliyoruz?
-diye bana sordu.

— Mazur görün, ben konuşamam, çünkü ölüyüm... -dedim, ama sesimi duymadı.

Muavin çok duygulu bir genç olacak ki, yaralının kurtarılması için şeyler yapmak istiyor, çırpınıp duruyordu.

— Hiç olmazsa -dedi-, surdan gidip bir yerden bizim hastaneye telefon edeyim de başka bir araba gönderip yaralıyı aldırınsınlar...

Bu söz üzerine çok gülünçlü şey duymuş gibi, şöför sinir bunalımları içinde kahkahalarla gelmeye başladı. O kadar güldü ki, gülmekten yerlere yuvarlandı. Muavin,

— Ne oldu? Ne var usta? Neye gülüyorsun?-diye korkuyla soruyor, şöför «Te... te... Telefon... telefon ha...» diye şeyler mırıldanıbiliyordu. Neden sonra kahkaha kasırgasından kurtulunca,

— Nasıl telefon edeceksin, nerden? -diye sordu.

— Telefon yok mu ?

— Olmaya var elbet, her yerde telefon var, edemedikten sonra... Sen telefon edip hastaneyle konuşacaksın da, vay vay vay... O

zamana kadar bu yaralıda aka aka kan kalmaz.

— Doğru ya, ben şaşkınlıktan birdenbire bizim telefonlarla konuşulabilir sandım da...

Şöför birden,

— Yahu, deminden beri biz bunları nasıl görmedik-dedi-, baksana şu ağaçların gölgesinde arabalar duruyor... Git bak şunlara, belki bir vicdanlısı çıkar da yardım eder.

Muavin gidip baktı. Dönüşü, çok umutsuzdu.

— O arabalarda yüksek sosyete varmış ağabey... -dedi.

— Ne bildin?

— Epi dikizledim. Röntgen sonunda, hiçbirini uygunlu bir durumda görmedim. Demek bunlar yüksek sosyeteden.... Kaymak tabağı mı, ne, işte onlardan...

— Kaymak tabağı değil oğlum, kaymak tabakası...

— Evet gördüm, işte öyle... Kaymak tabakası....

Yoldan geçen arabaları durdurmak için uzun zaman uğraştılar. En sonunda bir boş taksi, bizimkileri müşteri sanıp durdu. Ama, müşteri değil de, kazaya uğramış yurttaşlar olduğumuzu anlayınca,

— İşim var, müşteriye gidiyorum -dedi. Cankurtaran şöförü,

— Meslektaşız, bize bu kolpoları yapma,

-dedi-, plaka numaranı da aldım, gerisi senin bileceğin iş...

Bunun üzerine taksi şöförü,

— Hadi yine vicdanım elvermedi -dedi-, yirmi papel verirsiniz sizi en yakın hastaneye bırakırım.

Yaralıyı arabaya koyarlarken,

— Olmaaaz, istemem, vazgeçtim... -diye bağırmaya başladı-, arabanın döşemesi kan içinde kaldı be...

Cankurtaran şöförü,

— Sen hangi takımdansın arkadaş? -diye sordu.

— Beşiktaşlıyım.

— Peki be arkadaş, sen Beşiktaşlı olarsın da, bu yaralıyı, hem de Beşiktaşlı olan bir yaralıyı yol ortasında bırakasın, hiç olur mu? Bu yaralı kim, diye hiç sormazsın. Bu bizim Beşiktaş'ın sağağığı değil mi?

Bunları söylerken de suratı görünmesin diye yaralının önüne geçmişti. Şöför,

— Vaaay, hiç bilemedim... -diye direksiyona geçti.

Arabayı yel hızıyla sürerken biyandan da konuşuyordu:

— Ağabeyciğim, öyle söylesene yahu... Canbaş üstüne, araba ne ki, feda olsun... Binmeden söylesen Beşiktaşlı olduğunu...

Sen nasıl olsa ölü olduğum için beni bagaja tıkmışlardı.

Sevgili Eşekarısı, görüyorsun ya, ölmesine
öldüm ama, bitürlü resmen ölemiyordum ki
tümüyle kurtulayım.

En iyi dileklerle
Ölmüş Eşek

YEDİNCİ MEKTUP

İki gözüm Eşekarısı,

Yaralı adam Beşiktaş takımının santraforudur, diye şöförü kandırarak taksiye attılar. Beni de canlıymışım gibi, yaralının yanına dayadılar. Cankurtaranın şöförüyle muavini de, taksi şöförünün yanına oturdular. Yani arabada üç canlı, canlı olup olmadığı şimdilik bilinmeyen bir yaralı, bir de ölü olarak ben vardım.

Taksi şöförü,

— Yahu, bu sıcakta ölü kokacak... -dedi.

Cankurtaran şöförü,

— Bişeycik olmaz -dedi-, sen şu sığağa baksana, ne sıcak... Çoktan ceset kurumuştur bile...

Dediği doğru olacaktı. Tahtakurusu gibi yavaş yavaş kurumaya başladığımı anlıyordum. Dışarda güneşin sığağı bir yandan, içerde motorun sığağı bir yandan, saçları iyice kırmış olan arabanın içinde biraz sonra kavrulacaktım. Arabadan kurumuş değil, kavrulmuş bir ceset çıkaracaklardı.

Araba bir dolmuş durağından geçiyordu. Durakta, sonları görünmeyen dört yolcu kuyruğu vardı.

— Bayıldı, bayıldı!... -diye sesler duyuldu.

Trafik memuru taksiyi durdurdu, dolmuş sırası beklerken güneş çarpıp bayılan bir şişman adamı da bizim taksiye attı. Şimdi biz arabanın arka koltuğunda bir baygın, bir yaralı, bir de ölü üç kişi olmuştuk. Baygın adam,

— Yahu -dedi-, bayılmış numarası yapmasaydım, az kalsın gerçekten bayılacaktım.

Taksi şoförü şişman adamın numaradan bayılmış olmasına çok fena bozuldu.

Cankurtaranın şoförü, ona,

— Aldırma -dedi-, bu sıcakta direksiyon başında sinirlenmeye hiç gelmez.

Taksi şoförü kızgınlıktan burnundan solu-yordu. Biri «canım!» dese, «canın çıksın!» diye üstüne yürüyecek. Şişman adam da gevezenin biri, çenesi bir açıldı, hiç durmuyor. Amatör şöförlük sınavına girmiş, üç yüz kişi içinden üç kişi sınavı kazanmış. O üçün birincisi de kendisiymiş. Sınavda en zor olan, zikzak olarak dikilmiş sopalar arasında, sopalara çarpmadan arabayı geçirmekmiş. Bunları anlatırken taksi şoförü durmadan başını kızgınlıkla sağa, sola sallıyor «cık, cık, cık!» diye sesler çıkarıyordu.

Şişman adam,

— Benim diyen şöför o sopaları devirmeden aralarından geçemez... -demesin mi!

İşte bunun üzerine sabrı taştan şöför küp-lere bindi:

— Neee... Geçemez mi? Benim diyen, şöför, öyle mi? Ben ha, ben?.. Ulan ben ferishtahının diktiği sopaların arasından arabayı geçiririm be!..

Cankurtaranın şöförü,

— Geçirirsin aslanım, geçirirsin yiğitim!.. -diye onu yatıştırmaya çalıştıkça o büsbütün parlıyordu.

— Ne demek? Zor mu yani? Şuna bak, şuna!.. Ulan, ben senin gibilerini sırk diye dikerim de, arabayı fokstrot oynattırarak aralarından geçirtirim be...

Şişman adam kızmıştı:

— Arkadaş, sana geçiremezsin demedik, geçirirsin ama biraz zor geçirirsin.

Güneşin sıcakđı, motorun sıcakđı, araba saçlarının sıcakđı şöförün beynine vurmuştu.

— Ne... Zor ha? Ben senin gibilerini diker, hiç birinizin kuyruğuna dokunmadan arabayı geçiririm.

— Arkadaş, sana laf dokunduran var mı şimdi? Biz sana bişey demedik, «Benim diyen şöför» dedik... Nah, bu baylar da duydu.

— Ne demek olsun yani? Benim diyen şöför benim işte... Arabanın kışından iki parmak pay kalsın yeter, geçiririm.

— Yani zor demek istedim.

— Hâlâ konuşuyor be... Bire beş korum arkadaş, bire beş... Var mısın?

— Yahu...

— Laf istemez... Var mısın? Sıkı mı?
— Arkadaş...
— Arkadaşı yok. Bire beş, işte o kadar...
— Kardeşim...
— Uzun etme... Ulan ben o arabayı sırat köprüsünden geçiririm be...

Şöför kızdıkça kızdı, kızdıkça kızdı. Sanki hemen orada iddiaya girmişler gibi arabaya bir yol verdi ki, Allah Allah... Uçuyoruz...

Şöför coştı,

— Bire beş!... -diye bağırıp bağırıp gaza basıyor-. Bire beş arkadaş, var mısın?

Fırrr. Motor hırılıyor. Araba dümdüz gitse iyi. Yollar tıkalı. Şöför, hünerini göstermek için bir yolun soluna vuruyor, bir sağına... Tramvayı solluyoruz, otobüsü sağlıyoruz, kamyonu ön-lüyoruz. Kısacası, sağlı sollu zikzaklarla tırbüşon gibi havayı delerek uçuyoruz.

— Aman çarptık... -derken, arabamız bir yayayı sollayıp öne geçiyor. Tramvaya çarp-maya kıl kalıyor.

— Arabanın kıcı iki parmak geçsin yeter. Bire beş koymayan namussuz. Var mısın? Kıl kalsa geçiririm.

— Aman kardeşim, geçirirsin, vallahi bil-lahi geçirirsin... İşte gördük, hem de geçirdin...

Şöför kızmış bir kere, laf anlamıyor. Arkamızdan trafik polisleri fırt fırt düdük öttürdükçe şöför büsbütün içerliyor:

— Bire beş korum arkadaş. Erkeksen göster kendini...

Arkada bir yolcu salâvat getiriyor. Bir tanesi salâvat bile getiremiyor, rengi sapsarı çeneleri birbirine vuruyor. Hep birden amana düştüler, yalvarıyorlar:

— Aman kardeşim...

— Sen bahsi kazandın birader...

— Allahaşkına yavaş...

İlk lafı açan adam,

— Sözümü geri aldım! -diyor.

Şöför laf dinleyecek gibi değil artık. Yoldaki taşıtları sıyıra sıyıra gidiyoruz.

Şişman yalvarıyor:

— Ben burada ineceğim...

Şöför ne laf dinliyor, ne kırmızı ne yeşil trafik lambasına aldırıyor... Ortılığı çil yavrusu gibi dağıtarak, tozu dumana katarak gidiyoruz.

— Var mısın, bire beş?

Bizim, beynine sıcak vurmuş bay şöför Bulgar sınırında bile duracak gibi değil. Yahu, şunun makinası bozulmaz mı, lastiği patlamaz mı, benzini bitmez mi? Şu tersliğe bak, insanın bir acele işi olsa da arabaya binse her iki yüz adımda bir ya makinası bozulur, ya lastiği patlar, ya benzini, suyu, yağı tükenir.

—Bire beş!.. -diye bağırarak direksiyonu bir sağa çeviriyor, bir sola döndürüyor. Ma-

cera filmlerinde bile polis arabaları, gangster arabalarını bile böyle kovalayamaz. Arabadan, lastikten, frenden, tekerlekten, motörden o zamana kadar hiç duymadığım sesler çıkıyor.

— Vinn!.. Zızt... Sasssst... Dırr... Jivvv. Forrr....

Bir, arabanın sağındakiler, solundakilerin kucağına oturuyor, bir, solundakiler sağdakilerin ensesine biniyor. Karman çorman olduk.

Ben arkada, bagaj yerindeyken, her nasıl olduysa sol pencereye gelmişim. Anla artık arabanın nasıl sarsılıp, ne hale geldiğini... Arabanın içinde zıp-zıp gibi zıplarken, bir gümbürtü oldu, başıma bişey vurdu. Araba önce öne, sonra geriye gitti. Bir de baktım araba ortadan ikiye bölünmüş. Arabanın ortasında bir elektrik direği dimdik duruyor. Direk, arabayı ortadan ikiye biçmiş. Ben bu gürültüde, bir kere daha öldüm... Ama daha önce ölmüş olduğum için, ikincisinin tadını pek çıkaramadım. Garipler, bir kere değil, Üstüste ölüyorlar ki, iyicene ölsünler; yaşarken yalınkat, ölürken katmerli...

Şişman geveze sersemlemiş de, olanların hiç farkında değil,

— Yahu -diyor-, arabaya bindiğimiz zaman bu direk yoktu, nerden girdi aramıza?

Taksi şöförü, ana rahmindeki cenin gibi, bacakları karnının içine büzülmüş, yattığı yerden hâlâ bağıırıyor:

— Bire beş korum... Bire beş!.. Ben ha, ben?.. Ben mi geçiremem?.. Arabanın kıcı iki parmak kalsın yeter...

Bu sefer şansım varmış ki, kaza şehir ortasında oldu. Polisler yetişti. Hepimizi başka bir taksiye doldurdular. Bitürlü toprağın altına girip, yeryüzünden ilgimi kesemiyordum. Şu insanlardan dirimin çektiği yetmezmiş gibi, şimdi de ölüm çekiyordu.

Hoşçakal kardeşim Eşekarısı. Mutluluklar, esenlikler dilerim.

Ölmüş Eşek

SEKİZİNCİ MEKTUP

İki gözüm kardeşim Eşekansı,

Sahi ben sana öldüğümü anlattım da, neden öldüğümü anlatmayı unuttum.

Bilirim, sen seçme sözlere, özdeyişlere, büyük laflara meraklısındır. Hatırlıyor musun, işsiz kaldığım, sıkıntıya düştüğüm günlerden birinde sana gelmiş, biraz borç para istemiştım. Tersliğin üstündeydi. Ne diller döktümse de, senden metelik koparamamıştım.

Büyük adamlardan biri «İnsanın veremeyeni olmaz, yeter ki istemesini bilmeli» demiş. Bu büyük sözü ya Molyer, ya Robespiyer, ya kral Piyer, ya Hitler yada Mesnedi Cafer söylemiştir. Adının sonunda «R» harfi olan biri ama, kim olduğunu şimdi kestiremiyorum.

İşte bu büyük sözü hatırlayarak, karşında boynumu büküp,

— Tu bi or nat tu bi!...-demiştım.

Hemen ağlamaya başlamış, cebindeki bütün paraları bana vermiştın.

Birisi çıkmış «Sanat uzun, hayat kısa...» demiş. Başka birisi «Zevklerle renkler tartışılmaz» demiş. Ne var bu sözlerde? Ben söylemiş olsaydım, bir kulağından girer, öbürün-

den çıkardı. Demek insanoğlu söylenen söze değil, sesin büyük yerden çıkmasına önem veriyor. Yangın kulesinin direği kırılrsa, her çatırtısı bir keramet olacak.

Çok şükür ayrıldığıım dünyada yalnız iki türlü insanın sorumluluğu yok; delillerle, kralar ve cumhurbaşkanlarının... Yalnız bunlar yaptıklarından sorumlu tutulmuyorlar. Diyelim ben, hiçbir yaptığından sorumlu tutulmayan bir cumhurbaşkanı olsaydım da öksürseydim, insanoğulları,

— Aman ne büyük öksürük... -diye öksürüğümü ses bandına geçirirlerdi. Esnemek için ağzımı açsam,

— Aman ne güzel arya! -diye esneyişimi notaya almaya kalkarlardı.

Dostum, biz seninle karşı karşıya geçtik mi, ne büyük sözleri bozuk para gibi harcamaz mıydık... İnci değerindeki sözlerimiz çakıltaşı yerine bile geçmedi.

Şimdi kulağını dört aç! Sana öbür dünyadan çok büyük bir söz söylüyorum:

«Doğmak kolay, ölmek zor!»

Çünkü herkesi başka biri doğurur ama, herkes kendi kendine ölür.

Ölmek hiç aklımda yoktu. Ben de herkes gibi yaşamak istiyordum. Ama istemekle olmuyor... O gün patrondan elli lira avans istemiştim.

— Ne yapacaksın? -dedi.

İçimden «Şeytan uçurtması yapıp oynayacağım» demek geldi.

— Birine borcum var, sizden alıp ona devredeceğim... -dedim.

— Ne zaman? -dedi.

— Bugün saat ondörtte gelip alacak.

— Peki, sen o zaman gel, elli lirayı al!..

— Şimdi verseniz olmaz mı?

— Olmaz.

— Neden?

Filozofça başını salladıktan sonra şöyle dedi:

— İşte bunu anlayamadığın için iki yakan biraraya gelmiyor. Dünya hâlidir, bakarsın, senin alacaklın saat 14'ten önce Ölür, sen borcunu ödemekten kurtulursun. Dünya halidir, bakarsın, sen ölürsün, ben elli lirayı vermekten kurtulurum. Saat ondörde kadar kim öle kim kala...

Boynumu büktüm,

— Beyefendi -dedim-, bende o kadar şans nerde? Hiç şansım yoktur. Dünya halidir bu, ne alacaklım ölür, ne ben ölürüm, bakarsınız siz ölürsünüz de ben sizden elli lirayı alıp alacaklarıma veremem...

Saat ondört oldu. Ne alacaklım öldü, ne patronum, ne de ben... Yalnız tam o saatte patron ortadan yok oluverdi.

Derdimi yanacak, içimi dökecek birilerini arıyordum. İleri düşünceli, haksızlığa karşı

kadeh kaldırarak isyan eden, anlayışlı, aydın dostlarımız var ya... Bir yardımları olur diye onlardan birinin evine gittim. Misafirleri de vardı, ev kalabalıktı. Başımdan geçenleri anlatmaya başladım. Çevremi kuşattılar, beni ilgiyle dinliyorlardı. Doğrusu anlattıklarım öyle acıklıydı ki, anlatırken ağlamamak için kendimi zor tutuyordum. Ama umulmadık bir şey oldu. Beni dinleyenler anlattıklarımın gülüyorlardı. Hattâ güzel bir kadın, anlattıklarımın o kadar çok güldü ki, gülerken, elindeki kadehi omuzuna dayandığı erkeğin boynundan içeri boşalttı. Oysa ben ne kadar ciddî şeyler anlatıyordum. Beni dinlerken,

— Aman ne ekzantrik,..

— Aman ne tuhaf...

— Olur şey değil!..

diye kahkahayı basıyorlardı. Oysa ben üzüntülerimi, sıkıntılarımı, kızgınlıklarımı, çektiklerimi anlatıyordum. Benim çektiklerim onlara eğlenceli geliyordu.

Aralarında, gözlerinden yaş sızan bir kadının görüp de «İşte duygulu bir insan!..» diye düşünürken kadın,

— Ay şimdi bayılacağım, gülmekten gözlerimden yaş geldi... -dedi.

Ne desem, ne anlatsam gülüyorlardı. Ayrılırken,

— Aman çok güldük, çok eğlendik, yarın gece yine gelin de anlatın! -dediler.

Çaresizdim. Son bir umutla ertesi akşam yine gittim. Her anlattığımı komik buluyorlardı. İçlerinden biri,

— Ne olur artık anlatma! -dedi.

Öyle sevindim ki... En sonunda beni anlayan biri çıkmıştı. Ben böyle düşünürken,

— Ay gülmekten, affedersiniz, şey oldum... Şimdi bayılacağım... -demez mi!

Sustum. Hepsini şöyle bir sürdürdüm. Bu sefer gerçekten güle güle bayılacaklardı.

— Ne gülüyorsunuz? -diye bağırdım.

— Ayol sen mizahçı değil misin, hayatın bile komik... Bütün bunlar hep senin başına mı gelir? -dediler.

Kapıdan çıkarken, içerden sesleri duyuyordum:

— Ne de güzel anlatıyor...

— Ah, pek tuhaf şeyler anlattı.

— Acaba anlattıkları doğru mu?

— Yok canım, komik olsun diye atıyor tabii...

İki gözüm Eşekarısı, biliyorsun, bütün ömrüm, işte böyle geçti. Ağlayacakları yerde gülenlerin arasında yaşamak, gün geçtikçe benim için zorlaşmıştı.

Çektiğim sıkıntıları, bunalımları anlatamadığım için, dayanamayıp öldüğümü sakın onlara söyleme! Sonra «Aman ne ekzantrik şey!» diye güle güle çatlarlar. Beni burda olsun birazcık avutmak istiyorsan, sevgili Eşek-

arısı, o sivri iğnenle onları iğnele, ne olursun...

Güneşte renk renk şavkıyan kanatlarından öperim.

Sevgilerle.

Ölmüş Eşek

DOKUZUNCU MEKTUP

Sevgili dostum,

Artık işin sonuna geldiğimi sanıyordum. Oysa daha çok çekeceklerim varmış. İnan ki, ölümden gözünü korkutmak için uyduruyor, abartıyor değilim.

Sürekli ölümden söz ediyorum diye acaba için kararıyor mu? Sana Tahtalıköy'den mektup yazmamın bir amacı da, içinden ölüm korkusunu silmekti. Nasıl olsa hiç kimse, hiç bir canlı, ölümden kurtulamayacağına göre, ölümden korkmanın ne gereği var? Tahtalıköy'den gönderdiğim mektupları okurken, ölümü bir geziye çıkış gibi, gülünçlü eğlence li yanından alabilirsin...

Gelelim, yolculuğumuza... Yolda arabanın suyu bitmiş, motor kızdıkça başladı su kaynatmaya.... Şehir dışındaki kırlarda olduğumuzdan, üçü de su bulabilmek için kırlara dağıldı. Muavin, uzaktan,

— Buldum -diye bağırdı-, burda su birikintisi var...

Suyu bir kapla getirdiler. Ama konuşmalarından bunun su değil, çamur olduğunu anladım. Nitekim, depoya koyar koymaz çamur

yine kaynadı, kaynar suda haşlanan kurbağa yavruları pişmiş olarak havaya zıplamaya başladı. Böylece arabayı bir çeşmeye kadar götürbildiler. Ordan su aldıktan bir süre sonra benzin bitti. Benzin aldılar. Derken lastik söndü. Lastiklere hava verdiler. Az daha gittik, lastik patladı. Elbirliğiyle lastiği yamadılar.

Kitaplar dolduracak maceralardan sonra en yakın hastaneye geldiğimiz zaman çoktan gece olmuştu. Hastanede bütün aramalar boşa gitti, nöbetçi doktor bitürlü bulunamadı. Benimle yaralıyı yanyana yer taşlarının üstüne bırakmışlardı. Hemşire, hiç aralıksız kan kaybeden yaralıya baktı,

— Bu ne zaman yaralandı? -diye sordu.

Bu sorudan, yaralıya yardım edecekler diye umuda kapılan cankurtaran şöförü,

— Öğleden önce...-dedi.

Hemşire,

— Şimdiye kadar niçin beklettiniz?-diye cankurtaran şöförünü azarladı.

— Kim bekletti -dedi şöför-, sabahtan beri yollardayız. Bu zamanda insanın acele bir işi varsa otomobile hiç binmemeli.

Hemşire,

— Bu adamdan sabahtan beri hep böyle kan akıyor mu? -diye sordu.

— Evet -dedi şöför.

Hemşire, göz dokunmayın diye kadınların

yaptığı gibi, parmağını masa tahtasına vura-
rak,

— Maşallah, ne kanlı adammış, allah kötü gözlerden korusun... -dedi.

O hastanede nöbetçi doktor bulunmadığı için hiçbirşey yapılamadı.

Başka bir hastaneye gittik. Yaralının şansı varmış, orda nöbetçi doktor bir saat kadar aradıktan sonra bulunabildi. Zavallı nöbetçi doktor, yaralıyı muayene ettikten sonra,

— Çok yazık, hiçbirşey yapamam -dedi-, ne akan kanı durduracak, ne de duran kanı akıtacak ilâç var hastanede. Aspirin, kinin, tentürdiyot ve pamuktan başka birşey yok. İsterseniz vereyim, gerekince kullanırsınız.

Şöför,

— Adam, göz göre göre ölecek... Hiç olmazsa bizim ilkyardım hastanesine kadar götürebilseydik de orda ölseydi... -dedi.

Doktor,

— Ha orası, ha burası, ne farkeder?... -dedi.

Şöför,

— Hiç olmazsa orda daha rahat ölürdü -dedi.

Doktor,

— Ne zaman yaralandı? -diye sordu.

— Öğleden önce...

— Hep böyle kan kaybediyor mu?

— Hep böyle değil, birkaç saat önce daha

çok kan akıyordu, ama aka aka gittikçe azaldığından kanı, şimdi eskisi kadar değil...

O da öbürleri gibi,

— Maşşallah, amma da kanlı adammış -dedi.

Ordan başka bir hastaneye gittik. Taksinin şöförü, sonunda parasını belediye hastanesinden alacağını öğrendiği için, bizi bırakıp gidemiyordu. Hastaneler, ölü kabul etmediklerinden, beni de birlikte, bagajda ordan oraya götürüyorlardı.

Yaralının şansı varmış ki, üçüncü hastanede hem nöbetçi doktor, hem hemşire, hem de gerekli ilâçlar bulundu. Hattâ nöbetçi doktoru,

— Bunların üçünü bir arada bulmak çok zordur ama, siz iyi bir günde geldiniz... -dedi.

Bu sefer de, muayeneden önce yaralının kimliğinin kayıt defterine yazılması için kayıt memuru arandı ama, bulunamadı. Şöför,

— Adam ölecek, siz alın ameliyathaneye yaralıyı, sonra kaydını yaparlar... -diye akıl vermeye kalkınca, bir görevli kızarak,

— Hastane kaydı yapılmayan hastaya kimse elini süremez -dedi-, hastanın kaydı olmazsa ilâçların sarf yerini gösteremeyiz ve suistimale yol açılmış olur.

Bir zaman da kayıt memuru arandıysa da, onu bulmaya gidenler de kaybolduklarından büsbütün kızan şöför,

— Şimdiye kadar biz bu yaralıyı sırtı-

mızda taşıyarak ilkyardım hastanesine götürürdük... -dedi.

O sırada kayıt memuru, yatmak için kendiliğinden hastaneye döndü. İşine çok düşkün her insan gibi, kayıt memuru yavaş yavaş masasına oturdu. Özenle gözlüğünü taktı. Dikkatle kayıt defterini açtıktan sonra kalemini çıkardı. Sorguya başladı:

— Yaralının adı?

Şöför,

— Ne bileyim efendim -dedi-, ben belediye'nin cankurtaran şöförüyüm. Bu adam trafik kazasında ezilmiş, aldım arabaya... Yolda araba bozuldu. Sabahtan beri dolaşıp duruyoruz. İşte ancak buraya ulaştık...

Kayıt memuru,

— Peki, peki -dedi-, yaralının kimliği bilinmiyor, diye yazarız deftere, olur biter...

Dediği gibi yazdı deftere.

Muavin, şöföre,

— Ağabey, saatlerdir bunun için mi bekledik? -dedi.

Nöbetçi doktoru da,

— Resmî işlem tamam ama -dedi-, hiçbir şey yapamayız. Çünkü röntgen bozuk. Röntgen olmayınca da hiçbir şey yapamam.

— Madem röntgen yoktu, niçin kayıt diye tutturdunuz? Boşuboşuna bu kadar zaman, kaybettik...

Cevabı hemşire verdi:

— Kayıt başka, tedavi başka... Her ay hastanemize gelen hasta sayısını bakanlığa bir çizelgeyle bildiriyoruz. Kayıt yapılmazsa hem çizelge yapamayız, hem de yıl sonunda hastaneye kaç müracaat olduğunu bilemeyiz.

Kayıt memuru,

— Hastanemizin röntgeni bozuk ama -dedi-, kayıt işleri çok sağlamdır.

Cankurtaran arabasının şöförü, taksi şöförüne,

— Arkadaş -dedi-, nasıl olsa sen paranı ancak bu yaralı adamın bir akrabasını bulup alacaksın. Bizi bu saate kadar hastane hastane dolaştırıp bir iyilik yaptın, tam yap... Haddi ilkyardım hastanesine atıver bizi...

— Ben yaralının akrabasını nerden bulayım yahu -dedi-, paramı isterim arkadaş...

Cankurtaran şöförü,

— Kolay -dedi-, paranı cebinde bil sen...

Taksi şöförü, söylene söylene arabayı sürdü.

— Bu kadar hastane kapısı dolaştık. Kimisinde hemşire bulunmuyor, kimisinde doktor bulunmuyor. Doktorla hemşire bulunsa ilâç bulunmuyor. Üçü birarada bulunsa röntgen bulunmuyor. Röntgen de bulunsa, bozuk olduğundan çalışmıyor. Sanki ilkyardım'da bunların hepsi bir arada bulunacak mı?

Şöför,

— Bulunur -dedi-, hiçbiri bulunmasa bi-

le, yaralının kan akan yerini bir iple, halatla yada yatak arşafıyla sıkırlar ki, kan akmasını nlesinler. Sıkı sıkı hastayı boğabilirler de ama, kanı da durdururlar...

Taksi şöförü,

— Ben bu işin parasında pulunda deği-
lim -dedi-, saat asaydık, bu dolaşmaya
ilkiyz lira yazardı. Ben çok meraklı bir adam
olduğumdan, acaba hangi hastanede, dok-
toru, hemşireyi, ilci, röntgeni hep bir arada
bulacağız diye meraktan sizi hastane hasta-
ne dolaştırıyorum. Yoksa çoktan hepinizi
arabadan boşaltır, cızlamı çekerdim.

İlkyardımlı hastanesinin kapısına gelindi.
Kanları, otomobil döşemesini kirletmesin diye,
bacakları arabanın penceresinden sarkıtılmış
olan yaralıyı önce indirdiler. Ama benim tıklalı
olduğum bagajı açan yok. Beni orda unuttu-
lar. Ne yapsam? «Buradayım!» diye bağırsam,
l olduğumdan sesimi duymazlar. Bagajın
kapağını açıp da şöför beni orada görünce
korkudan kimbilir ne yapar?

Ben, ne yapacağım diye düşünürken ya-
ralıyı bir sedyeye koymuşlardı ki, arkadan
canavar ddkleriyle birlikte bir patırtıdır kop-
tu. Bagajın aralık duran kapağını birazcık kal-
dırıp kimseye çaktırmadan baktım. Gelenler,
bindirilmiş polis ekibiydi. Hep birden, duran
polis arabasından atlayıp içinde yaralının bu-
lunduğu sedyeyi kuşattılar. İçlerinden bir polis,

— Davranmayın! -diye bağırdı.

Başka bir polis,

— Kıpırdamayın! -diye kükredi.

Üçüncüsü,

— Eller yukarı! -dedi.

Sedyeyi taşıyanlar, ellerini yukarı kaldırınca, sedyeyle birlikte içindeki yaralı da yere düşüp bir kere daha yaralandı.

Kuşatılmıştık. Kuşatanlardan biri,

— Adaletin pençesine düştünüz! -dedi.

Cankurtaran şöförü azbuçuk toparlanmış olacak ki,

— Ne zaman düşmüşüz adaletin pençesine? -diye sordu.

Polis ekibinin şefi olacak,

— Kestiğiniz katır nerde, çabuk çıkarın! -diye bağırdı.

Şöför,

— Ne katırı? Hangi katır? -diye kekeledi.

— Katır, at, yada eşek... Biz sizi taa Maslak'tan beri izliyoruz. Kan izlerinin arkasından geldik, yolunuzu bulduk. Bütün İstanbul sokaklarını kana buladınız be... Demek, Maslak ormanlarında katırları, eşekleri kesip kesip İstanbul halkına nallı kuzu eti diye yutturuyorsunuz ha?

Şöför,

— Ne katır, ne eşek, ne at... -dedi-, valahi insan...

— Nee? İnsan mı? Vay canavarlar!..

Gerçek durum polis ekibine anlatıldı. O zaman ekip şefi,

— Maşallah adamda amma da kan varmış! -dedi.

Memleketteki hayat seviyesinin yüksekliğine tanık olacak örneklik yaralı yurттаş sedyeyile içeri alınırken ekip şefi,

— Nasıl olsa buraya kadar geldik, eli boş dönmeyelim, bir iş yapmış olalım. Hadi şu arabayı arayın! -dedi.

İşte o zaman bagajda bir ölünün bulunduğu görüldü.

— Ya bu ne?

— Görüyorsunuz, bir ölü... Ama çok uğursuz bir herifmiş. Bütün belâlar hep onun ölüsünü buraya getireceğiz diye başımıza geldi.

Yaralıyı başka yere götürdüler. Böylece uzun yol arkadaşşımdan ayrıldım. Benim ölü olduğum kesinlikle anlaşılnca, morga gönderilmek üzere, hastanenin bodrumunda bir yere attılar. Arabada öyle sarsılmıştım ki, taşların üstüne yorgun düşünce dalıp gitmişim.

Ah sevgili Eşekarısı, eğer birazcık aklın varsa, sakın yaşamaktan bıkip da, ölmeye kalkayım deme. Benim başıma gelenleri yazıyorum ki sana, yaşamanın tadını çıkar o güzelim dünyada. Senin, benim gibilere yaşamak zordur ama, yine de güzeldir. Selâmlar, sevgiler...

Ölmüş Eşek

ONUNCU MEKTUP

Dostum Eşekarısı,

İlkyardım hastanesinde muayene eden doktorlar ölümümü şüpheli buldular. Gömülebilmem için ölüm raporu verecek olan hekim, bir hemşireye, benim gerçekten ölüp ölmediğimi sordu.

Hemşire,

— Ben hastabakıcının yalancısıyım doktor bey -dedi-, hastabakıcı ölü diyor.

Hekim sinirlendi:

— Ben işimde titiz adamım. Bir ölünün iyice ölüp ölmediğini kesin olarak anlamadan rapor veremem. Çünkü bu zamanda ne dirilere ne ölümlere güven oluyor. Öldük diye buraya geliyorlar, biz de sözlerine güvenip «Ölmüştür, gömülebilir» diye rapor veriyoruz. Sonra sözlerinde durmayıp ya ölü yıkayıcı yıkarken gıdıklanıyor ya tabut mezara konurken gerine gerine uyanıp «Aman işe geç kaldım» diye tabuttan fırlıyorlar.

Hemşire,

— Doğru doktor bey -dedi-, hani geçen gün bir yaşlı kadına ölü diye rapor vermiştiniz de, sonra kadın nasıl dirilivermişti.

— Ben gelininin sözüne güvendim. Nasıl inanmam, muayenehaneme geldi, tam bir saat bana kaynanasının nasıl öldüğünü tatlı tatlı anlattı. Gel de inanma, o kadar güzel kadın ki, yalan söyleyeceği hiç akla gelir mi! Ama suç yine kaynananın. Seni herkes nasıl olsa öldü biliyor. Öldü diye bütün resmî işlemler yapılmış. Konukomşu başsağılığına gelmiş, ağlayan ağlamış, sızlayan sızlamış. Üstelik ben de öldü diye rapor vermişim. Bütün formaliteler tamamlanmış, şurda kala kala biriki dakikalık bişey kalmış, toprağı üstüne örttüler mi tamam, iş bitecek... İnsan bu durumda oyunbozanlık eder mi hiç! Ölmeyeceksin de ne olacak sanki...

— Evet, arada siz mahcup oluyorsunuz.

— Mahcup olup da ne olacak... Ben o kadını «Ölüdür, ölü sayılır» diye zorla gömdürdüm. Bir hekime mi inanırlar, yoksa yaşlı, cahil bir kadına mı? Her kötülük cahillikten geliyor. Ne yazık ki, halkımız çok cahil. O kadar cahil ki, ölüyorlar da öldüklerini bile bilmiyorlar. Öyle insanlar var ki, çoktan ölmüş olmaları gerekirken, yaşıyoruz diye ortalarda dolaşıp duruyorlar. Olabilir, herkes herşeyi bilmez, ama hiç olmazsa bir doktor ölüdür diye rapor verince, insan olan artık anlar...

— Cahillik...

— Evet... Ama ben dirilen kadına söyledim. Herkes senin için ağladı, sızladı, yandı, ya-

kıldı, bu kadar üzüntü boşa mı gidecek? Sonra sen bir kere daha ölürsen, kim inanır da, yeniden ağlar arkandan... Dirilmeye alıştı, yeniden dirilir, boşuna ağlamayalım, derler.

— Dirilince kadın...

— Ne önemi var... Dünya tıp literatürü, dirilen ölü hikayeleriyle doludur. Tabîî neden kadının dirildiğini tıbbî olarak açıkladım.

Başucumda konuşuyorlardı. Hekim, hemşireye bir daha sordu:

— Şimdi bu adam gerçekten ölmüş mü?

— Hastabakıcı öyle söylüyor.

— Çağırın şu hastabakıcıyı!

Hemşire hastabakıcıyı çağırdı. Beni gösteren hekim, sorusunu ona yöneltti:

— Bu adam ölü demişsin, öyle mi?

— Dün gece ben nöbetçi değildim doktor bey. Ama kapıcı «Bu herif ölü, bunu gusulhaneye kaldırın!» dedi. Benim bildiğim bu.

— Çağırın bana kapıcıyı!

Anladığıma göre hekim, hiçbir haksızlığa yer vermemek için, ölü olduğumu tanıklarla ispatlamak istiyordu. Hemşireye anlattıklarından bu sonucu çıkardım.

— Ben mesleğime âşık bir insanım. Benim yerimde başka bir doktor olsa, adamın nabzını yoklar, kalbini dinler... Ben bunlarla yetinmem, adamın öldüğüne üç de tanık bulurum ki, ilerde ne *olur* ne *olmaz*, başım derde girmesin... Çok olaylar geçti başımdan

da... Daha yeni staj yaptığım günlerdi. Hastanede nöbetçi olduğum bir gece arkadaşlarla iyice içtik. Beni hastaneye getirmişler ama, nasıl geldiğimi hiç hatırlamıyorum. Gençlik... Terslik bu ya, sanki zamanıymış gibi, benim nöbetçi olduğum o gece hastalardan üçü ölmüş. «Doktor bey, üç hasta öldü» dediler. «Allah suçlarını bağışlasın...» dedim. Başka ne diyeyim? Ölülerini hayr ile anmalı. Nöbetçi hemşire «Muayene edip rapor vermeyecek misiniz?» dedi. Haaa, muayene... Öyle yaa... İyi ama, içkiyi çok kaçırmışım, bende yerimden kalkacak hal yok. Neyse beni zorla kaldırdılar. Ölünün elini elime aldım, nabzına baktım. Aaaa, Allah Allah... Ölünün nabızı çok şiddetli atıyor. «Öbür ölüyü getirin!» dedim. Onun nabızı da öyle... Üçüncü ölünün nabızı da atıyor. Üçünün nabızı da 90. «Aman bunlar ölmemiş, üçü de ağır hasta. Çabuk bunların sırtlarına saatte bir aspirin sürün, birer tane de tentürdiyot içirin!» Ben sarhoşlukla ne söylediğimi biliyor muyum... Hemşire «Aspirini içirsek de tentürdiyotu sürsek nasıl olur?» dedi. «İyi olur» dedim. «İyi olmaz.» dedi. «Neden?», «Çünkü aspirin büsbütün kalbi çalıştırır...» «Öyleyse aspirin yerine kinin verin» dedim. Hemşire «Kinin de öyledir efendim» demez mi!.. Tepem attı artık... «Yahu, bunca yıllık hemşiresin, suratıma ne bakıp duruyorsun? Nabız düşürecek bir ilâç

bilmiyor musun, ver şu adamlara...» diye bağırdım. Hemşire «Ben hastalanınca annem ıhlamur verirdi, isterseniz ıhlamur vereyim» dedi. «Hah, çok iyi... istersen ıhlamur için bir de reçete yazayım...» dedim. «Reçete istemez, çünkü hastanenin eczacısı yok. Ben karşı bakkaldan sevabıma alırım» dedi. O gitti. Ben uyumuşum. Sanki rüyadaymışım gibi, «Yemiyorlar doktor bey!» diye birisi uyandırdı. «Kim yemiyor?», «Ölüler ıhlamur yemiyorlar...» Bir de gidip baktım ki, hasta-bakıcı kadın, merkebe yonca verir gibi, kuru ıhlamur yapraklarıyla çiçeklerini ölülerin ağızlarına tikiştiriyor. «Sen bunu kaynatmadın mı? ıhlamurun suyu içirilecek!» dedim. «Hemşire hanım, kaynatılacak demedi bana» demesin mi? «Sen ıhlamur nasıl verilir, bilmez misin?» «Efendim, ben ev işi bilmem de...» «Nerde Hemşire?» «Odasında yok...» Ben yine uyuyakalmışım. Aradan ne kadar geçti bilmiyorum, bir ses: «Doktor bey ölüler ıhlamur içmiyor...» Daha neler, ölüler ıhlamur içer mi!.. Ben sarhoşluk biryandan, uyku sersemliği biryandan «Öyleyse iğne yapın!» dedim. «Ne iğnesi yapayım?» dedi. «Hastanede hangi iğne varsa ondan yapın» dedim. «Hastanede çengelli iğneden başka iğne yok...» dedi. «Sen o çengelli iğneyle kombinezonunun askısını tuttur da sarkmasın!» dedim. O sırada hastane kâtibî geldi, «Doktor bey, ölüleri

deftere hangi hastalıktan öldü diye işleyeyim?» dedi. «Onlar ölü değil, yaşıyor» dedim. «Aman efendim, yaşayamazlar... Çünkü üçü de ameliyatta ölmüştü.» dedi. «Nabızı atıyor bunların...» diyerek, ölülerden birinin elini muayene için elime alınca kâtip kahkahayı bastı. «Aman doktor bey, siz ölünün nabızı diye kendi nabzınızı muayene ediyorsunuz!» Tuuu, ben sarhoşlukla, sağ avucuma sol elimi alıyormuşum. İşte o günden beri ne zaman bir ölü raporu verecek olsam, ölünün gerçekten ölü olduğuna biriki de tanık bulundururum.

Hekimin çağırttığı hastane kapıcısı gelmişti. Kapıcıya, beni gösterip sordu,

— Gerçekten ölü ölmüş mü?-diye sordu.

— Ölmüş beyim, hem de adamakıllı ölmüş.

— Nerden belli?

— Belli olmaz mı doktor bey, ben otuz yıldır bu hastanenin kapıcısıyım, elimden ne ölüler geldi geçti... Bir ölüye baktım mıydı, ne iş yaptığını, kaç para kazandığını, kaç kişi beslediğini şıp diye anlarım.

— Söyle öyleyse, bu ne kazanıyormuş?

— Taş çatlasa ayda dört yüz lira...

— Nerden anladın?

— Baksanıza beyim, onun da boynuyla belinin inceliği bir. Nerdeyse belinden kopacak.

- Ne iş yapıyormuş?
- Ne işi bilmem, ama çok yorucu bir iş... Hem de kalabalık ailesi var. Avurdu avurdu-na göçmüş, gözleri içeri çökmüş... En azından altı kişiye bakıyor.
- Onu nerden anladın?
- Omuzlarına baksanıza zavallının, nasıl çökmüş. Ne kadar ağır yük taşıdığı belli işte... Üstelik namuslu adam da...
- O nerden belli?
- Ölmüş ya... Namuslu olmasa ölür müydü? O da yaşardı öbürleri gibi.
- Doğru yahu...
- Hem de zeki bir adam...
- Hepsine peki ama, zeki olduğunu nerden anladın yahu?
- Baksanıza doktor bey, herifin ölüsü bile nasıl alaylı alaylı gülüyor.
- Demek bu adamın öldüğüne tanıksın sen de...
- Evet...
- Neden öldüğünü de bilebilir misin?
- Bizim hastane kâtibi, neden öldüğü belli olmayanlar için deftere «Sefalet-i fizyolojiyeden öldü» diye yazar. Besbelli bu da ondan ölmüş...
- Söylediklerin doğru ama, bana bu adamın ölümü biraz şüpheli geldi. Neme gerek, ben üstüme sorum alamam, havale edeyim gitsin benim başımdan...

İçime öyle bir korku girdi ki, Eşekarısı, bu hekim beni acaba nereye havale edecek? İster misin, rüşvetsiz, iltimassız bir garip evrakı gibi beni hükümet dairelerinde masadan masaya havale etsinler..

Hekim,

— Ben bunu adlî tıbbâ havale edeyim de iş sağlam olsun... -dedi.

Aman bu da iyi... Ya beni «Daha yaşamak zorundadır, ölü sayılmaz!» diye hastaneden kapı dışarı etseydi!

İşte böyle sevgili Eşekarısı, gelecek mektubumda da adlî tıpta başıma gelenleri anlatırım.

Sevgilerle
Ölmüş Eşek

ONBİRİNCİ MEKTUP

Sevgili Eşekarısı,

Bundan önceki mektuplarımda da yazdığım gibi ölmeye ölmüştüm ama, bitürlü «resmen» ölemiyordum. Yeryüzünde «resmen» yaşamak da, «resmen» ölmek de zor.

Hastanenin bodrumunda benim gibi daha birkaç ölü vardı. Sağ yanımda genç bir erkek, sol yanımda da bir yaşlı kadın yatıyordu. Genç erkeğe,

— Siz neden öldünüz? -dedim.

— İntihar ettim -dedi.

— Nasıl, intihar etmek kolay mı?

— Hoooo... İntihar eskidenmiş... Şimdi intihar yaşamaktan bile zor... Ben önce kendimi denize atmayı düşünmüştüm. Koca İstanbul'un Anadolu yakasını, Rumeli yakasını baştanbaşa dolaştım, kendimi denize atacak kadarlık boş bir kıyı parçası bulamadım. İstanbul'un bütün denizini zenginler zaptetmişler. Yalılar, köşkler, villalar, kayıkhaneler, bahçeler... Belki içlerinden biri halden anlar diye «Şurdan kendimi denize atmama insaniyet adına müsaade eder misiniz?» diyorum. Bana «Sen deli misin? Bak şu güzelliğe... İnsan bu güzelim, bu canım

dünyayı bırakır da hiç kendini öldürür mü?» diyorlar. Arandım, tarandım durdum, deniz kıyısında bir intiharlık boş bir yer bulamadım.

— Bir plaja gitseydiniz?

— Sonunda öyle yaptım. Yaptım ama, plajda denizi bulabilirsen bul... «Elveda ey güzel dünya!..» deyip yallah kendimi fırlatıyorum, altımdan bir ses «çüüüş!» diye bağılıyor. Ya birinin karnına, ya birinin sırtına balıklama düşmüşüm. Plaj var, deniz yok...

— Vapura binseydiniz...

— Binmedim mi sanıyorsunuz? Bir kere vapurlar öyle kalabalık ki, içine girdin mi kımıldamıyorsun. Kımıldasan, kendini denize atmak için, vapurun küpeştesine kadar gidemiyorsun. Gitsen, kendini denize atamıyorsun. Atsan, elin kolun, ayağın birinin bir yerine takılıyor. Takılmasa da kendini denize atsan, gelip kurtarıyorlar. Sözün kısası, denizde intiharın imkânı yok...

— Peki ne yaptınız?

— Havagazı ile intihara karar verdim. Eşe, dosta, tanıdıklara hepsine «Bizim takım şampiyonluğu kaybettikten sonra bana dünya haram oldu. Hele son maçta da yenildikten sonra ben artık yaşayamam, intihar ediyorum. İnşallah yakında buluşuruz» diye mektuplar yazıp yolladım. Havagazı musluklarını da açtım. Yere uzandım. Bir yarım saat kadar geçti. Kendimde bir ferahlık, bir rahatlık duymaya başladım. İçim

açılıyor, içime bir sevinçtir doluyor. Yahu bu ne biçim iştir... İnsan ölünce böyle olur, dedim. Bilsem ölümün bu kadar güzel olduğunu, yaşamak için o kadar sıkıntı çeker miydim hiç... Derken, güm güm kapı vurulmaya başladı. Herhalde melekler sorguya geldiler, dedim. Kapıyı açayım mı, açmayayım mı bir karar veremedim. Ölü olduğumdan kapıyı açmak bana düşmezdi. Onlar da melek olduğundan, kapı duvar dinlemez, girerler içeri. Öyle de oldu... Kapıyı sırtladılar girdiler... Bir de baktım, benim «İntihar ediyorum, Allahaismarladık. Allah sizlere kolaylık versin!» diye mektup yazdığım kaç kişi varsa hepsi gelmiş.

— Demek benim özlemime dayanamadınız, siz de kendinizi öldürdünüz. Arkadaşlık işte böyle olur... -dedim.

— Sen deli misin? -dediler.

— Ne demek... Ölünün de delisi olur mu? Biz ölmedik mi yahu?

— Ne ölmesi, dipdirisin! -dediler.

— Aman arkadaşlar, ben öldüm, hem de ölmekten çok memnunum! -dedim.

— Neyle intihar ettin? -diye sordular.

— Havagazıyla...-der demez kahaahayı koyverdiler...

— Yahu havagazı nerde ki intihar edesin?.. O musluktan gaz değil, yalnız hava gelir. Hem de en temiz hava... Parası olmadığı için hava değişimine gidemeyen hastalar, şimdi

havagazı musluklarına burunlarını dayayıp temiz hava alıyorlar. Vereme birebir... İstanbul'da havagazı musluklarından başka yerde temiz hava mı kaldı? Bak senin bile maşallah temiz havayı alınca rengin gelmiş...

— Demek boşuna değil, ben de içimde bir ferahlık duyuyorum. Öldüm de ondan sanmıştım. Demek havagazındanmış... -dedim.

Genç adama,

— Bir avuç uyku hâpı alsaydınız...-dedim.

— Öyle yaptım -dedi-. Siz hiç gazete okumuyor musunuz? Gazetelerde hergün, birkaç uyku hâpı yutup intihar ederken kurtarılan genç kızlar yazılmıyor mu; onları kurtaran murtaran yok. Şimdiki uyku hâpları yerli olduğundan çok etkili... Bir tanesini yutsan bir hafta uykun kaçıyor. Şimdikiler böyle bir hâp...

— Yerli olmayan uyku hâpı alsaydınız...

— Nerde, var mı? Yalnız uyku hâpı değil, hiç bir hâp dışardan gelmiyor. Şimdi kendi hâpımızı yutuyoruz. Ondan sonra da efendim, zehir içmeye karar verdim. Hergün en etkili zehiri içtikçe günden güne kuvvetleniyorum. Ben zehiri içe içe, inanılır şey değil, Samson gibi bişey oldum. Tuttuğumu koparıyorum. Yahu bu ne iştir', diye bir doktora gittim. Olanı biteni anlattım. Doktor,

— Çok tabîî... -dedi-, siz İstanbullu değil misiniz?

— Evet...

— Size zehir yarar, hattâ siz hiç zehirsiz, temiz havalı bir yere gitseniz, boğulursunuz. İstanbul sokaklarında birikmiş, kokmuş çöplere, İstanbul'un tozlu, dumanlı havasına alışmışsınızdır. Hepsini bırak, yalnız Haliç'in suları yeter kardeşim. Haliç'in sularından bir zehir buğusu tüter, insanda ne erkeklik kudreti bırakır, ne kadınlık kudreti... Sen İstanbullu olduğundan zehire vücudun iyice alışmış. Öleyim diye zehir aldıkça, maşallah günden güne geliyorsun...

Genç adama,

— Bir ip alıp kendini assaydın... -dedim.

— Yapmadım mı sanıyorsun? Gidip en sağlam ipten alıyorum. Kendimi tavana asar asmaz ip kopuyor. İpler de çürük kardeşim.

— Jiletle damarlarını kesseydin..

— Sultan Aziz de öyle yapmış. Ama gelsin de Sultan Aziz şimdiki jiletlerle damarlarını kessin bakalım. Yahu, şimdiki jiletler insanın sakalını kesmiyor, damar keser mi? Hepsi teneke...

— Yüksek bir yerden kendini aşağı atsaydın...

— Onu da denedim... Kaç tane yüksek binaya çıktım. Şimdi İstanbul'da istimplâkler var, haberin yok mu? Ben binanın üst katına çıkana kadar, istimplâk edip alt kattan yıkmaya başlıyorlar...

— Peki be birader, sen nasıl intihar ettin?

— Haaa... Anlatayım. Şimdi intiharın bitek yolu var. Akrabalardan bir kız varsa, onu evlendirmeye kalkacaksın. Şimdiki damatlar, sabırlı adamlarsa, evlendikten sonra, sabırsızlarsa daha evlenmeden alacakları kızı da, kızın uzak yakın akrabalarını da vurup öldürüyorlar. Yani kötü bir niyetle değil... Sevgilerinin çokluğundan, sürünmekten kurtulsunlar diye... Bizim de uzaaak akrabalardan bir kız vardı. Bir delikanlı kızla evlenmek istedi. Kızın ailesi, bütün akrabaları,

— Eyvah, biz şimdi ne yapacağız?-diye telâşa düştüler.

— Kızı verelim de canımızı kurtaralım...-dediler.

Ben onlara,

— Kızı verseniz de, vermeseniz de, damattır bu, hepimizi keser biçer...-dedim.

— Sıcaklardan mı? -diye sordular.

— Canım şimdiki damatlar sıcak soğuk dinler mi? Sıcak der keser, soğuk der keser, kızı vermediniz der vurur, versen, verdiniz de başıma belâ ettiniz, der vurur, kârı geçindiremez öldürür, parası olur erkekliği olmaz, ondan öldürür. Damattır bu, nasıl olsa hepimizi öldürür...

Kızı verdiler. Damat karısını aldı, bütün akrabaları dolaştı.

— Bak senin dediğin çıkmadı. Gül gibi

geçiniyorlar. Bir de gelip akrabalarını dolaşıyorlar... -dediler.

— Yahu o ilerde öldüreceği akrabaları tespit için gezip dolaşıyor. Sonra görürsünüz... -dedim.

Dediğim gibi de çıktı. Damat hepimizi öldürdü. O da kurtuldu, biz de...

— Neden öldürdü?..

— Belli değil... «Bir kere elime bıçağı aldım, ondan sonrasını bilmiyorum...» diyor. Ama kabahat hep kızda. Ben ona «Aman kızım, damadın eline bıçak verme...» demiştim. Damatlar bir kere ellerine bıçağı aldılar mı, ondan sonra ne yaptıklarını bilmiyorlar. Bizim aptal kız yemekte, «Sevgilim, şu ekmeği keser misin?» demiş. Damat eline ekmek bıçağını alır almaz, gözü kararmış. Ondan sonrasını hiç hatırlamıyor. İşte ben de buraya geldim.

Sevgili kardeşim Eşekarısı... Gelecek mektubumda da öbürlerinin neden öldüklerini anlatırım. Mektubuma burada son verir, gözlerinden öperim.

Ölmüş Eşek

ONİKİNCİ MEKTUP

Sevgili dostum Eşekarısı,

Mektuplarım seni sıktı mı bilmem. Belki içinden «Artık ölse de kurtulsam» diye geçiriyorsundur. Ah bir ölsem, ben de kurtulacağım, siz de... Ama daha önce de yazdığım gibi ne kolay kolay yaşıyor, ne de kolay kolay ölüyor. Belki kolay ölünecek ama, ölmenin resmî işlemi uzun sürüyor. Ölüncü de resmî işlem kalır mı, deme... Ölsen de var, ölmesen de... Ölümler için resmî işlemlerin ne olduğunu ben, hastane bodrumundaki ölü arkadaşlarımdan öğrendim. Bir ölüyü iki hademe dışarı çıkarırken yanımda yatan bir ölü kadın,

— Ne şanslı adam -dedi-, buraya daha dört gün önce geldi, bugün götürüyorlar. Bizim de işlemlerimiz bitse de bizi de götürseler. Ama belki de bu adamın tavsiye kartı vardır.

Kadına,

— Aman teyze, siz ne söylüyorsunuz -dedim-, biz hepimiz ölüyüz. Ölünün şansı yok, tavsiye kartı yok, işlemi olur mu?

— Olur elbet -dedi-, siz yeni geldiniz-

den bilmiyorsunuz. Beni alın ele... Tam öldüğüm gün beni askere çağırdılar.

Ben gülmeye başlayınca yaşlı kadın,

— Şıışşt! -dedi-, taşkınlık yapmayın! Ölülere, diriler gibi taşkınlık yapmak yakışmaz.

— İyi ama siz en aşağı altmış gösteriyorsunuz.

— Altmışyedi yaşındayım. Şimdi önce yaşımın kaç olduğunu çocuklarım tanıklarla ispat edecek. Sonra da kadın olduğum mahkeme kararı ile anlaşılacak. Ondan sonra da öldüğüm ortaya çıkacak. Yoksa askere alacaklar beni.

— Peki çocuklarınız neden uğraşmıyor?

— Çok uğraştılar. Altmışyedi yaşında olduğumu, kadın olduğumu ispat ettiler ama, ölü olduğumu ispat etmek, işlerine gelmiyor.

— Neden ?

— Kömür kâğıdı benim üstüme. Yeniden kömür belgesi çıkarmanın ne zor olduğunu bilmiyor musunuz? Benim öldüğüm anlaşılırsa, bizim kömür kâğıdı yanacak. Evdekiler de kimbilir kaç kış soğukta titreyecekler. Şimdi kömür alabilmek için benim öldüğümü açıklamak istemiyorlar. Açıklamazlarsa askere alacaklar. Öldüğümü ispat edemezlerse, bu kez mirasımı alamayacaklar. İşte böyle bir kördüğüm... Çocuklarım da şaşırıldı. Mirastan mı geçsinler, kömür kâğıdından mı, yoksa beni askere mi göndersinler... Bitürlü karar veremediler.

Bu yüzden buralarda bekleyip duruyorum işte... Burada gördüklerinin hepsinin bir işlemi var. Bak, şu delikanlıyı görüyor musun? Ölmeden iki gün önce tutuklanması için karar çıkmış. Şimdi öldüğü ispat edilebilirse, tutuklanmaktan kurtulacak Onun için bekliyor burada... Tutuklanmaktan kurtulmak için, yalandan öldüm diye yere uzanmadığı nerden belli?..

— Doktorlar anlamazlar mı?

— Aman oğlum, doktorlar diriden anlamıyorlar, ölüden ne anlasınlar... Bak, şu duvarın dibinde yatan kadın, tam dokuz kere ölmüş, dirilmiş. «Artık bu dünyada yaşanmaz, tadı tuzu kalmadı...» diye boylu boyunca yere uzanıyormuş. Tam gömeceklerken, ölmekten cayıyor, kalkıyor ayağa...

— Ben olsam doktorların yerinde, hemen gömüveririm.

— Ayol doktorların başını kaşıyacak vakitleri yok... Her sabah hastaneye gelip, saat ondan onbire kadar hastaları seyrediyorlar. Onun için işte bu kadını burada bekletiyorlar ki, iyicene ölmüş mü, yoksa yarım yamalak mı ölmüş, anlaşılsın diye... İşlemi tamamlanınca gömecekler.

O sırada kalın bir ses,

— İşlem uzun sürüyor -dedi.

Baktım, solumdaki kelli felli bir ölü konuşuyordu.

— Siz de mi öldünüz? -dedim.

Tok, sert bir sesle,
— Hayır, ben ölmedim, vefat ettim - dedi-.
Siz hiç gazete okumaz mısınız?
— Okurum.
— Benim vefat ettiğimi gazetelerde okumadınız mı? Bütün gazetelerde vefatım hakkında ikişer, üçer...
— Yazı mı çıktı?
— Hayır, vefat ilânım çıktı. Ailem gazetelere bir ilân verdi, ortaklarım bir ilân verdi, kurucusu olduğum şirket de bir ilân verdi. İnsan kör olsa görürdü,
— Gözümden kaçmış.
— Öyle güzel vefat ilânı vermişler ki... İnanın vefat ettiğime sevindim. İlân aklımda... Bakın ezbere okuyayım size...
«Çok acı bir kayıp» bir tanesinin başlığı böyle. Birininki de «Elîm bir ziya...» ...«Babamız, eşimiz, kayınbiraderimiz, oğlumuz, damadımız, memleketimizin tanınmış işadamlarından, Algetir Şirketinin kurucusu, Gelal Şirketinin ortaklarından, Sadrazam Sulu Süleyman Paşa'nın ahfadından, Mahmut Paşa'nın torunu, Kasım Paşa'nın yiğeni, Bayram Paşa'nın damadının kardeş çocuklarından...»
Adam boyuna sayacaktı. Ben,
— Zatiâlinizi tanıdım Beyefendi, zahmet etmeyin anlaşıldı, siz de onlardansınız... -dedim.
Adam, devam etti:
—«İrtihâl-i dâr-ı beka eyleyip rahmet-i

rahmana kavuşmuştur. Ebedî istirahatgâhı cihan...»

— Tanıdım Beyefendi! -diye bağırdım-. Tanıdım... Sizin ne işleminiz var da burada bekliyorsunuz?

— Mezar bulamıyorlar. Aile mezarımız var tabîî, ama eski bir mezarlık orası, yoksulları gömüyorlar. Yeni mezarlıkta benim için mezar yaptırılacak ama lüks sınıf yerlerde boş mezar yeri kalmamış. Herhalde bilirsiniz, şimdi mezarlar karaborsada... Karaborsada olmayan mezarlar da var ama, yerleri iyi değil. Ailem beğenmedi. Güzel manzaralı bir mezar yeri arıyorlar.

— Öldükten sonra görüntünün ne önemi var?

— Görüntü benim için değil, gelen ziyaretçiler için... Akrabalarım, ellerinde çiçek mezarımın başına geldikleri zaman, güzel bir manzara karşısında ağlamak istiyorlar. «Bu güzel dünyayı nasıl bıraktın da gittin!...» diye, benden çok kendilerine ağlamaları için, mezarımın görüntüsü güzel bir yerde olması gerekir... Mezarım kötü bir yerde olursa, bu dünyanın nesine ağlasınlar... Ama yalnız bu değil, tabîî ailemizin de şerefi var. Ailem, şerefimize uygun bir mezarım olsun, istiyorlar. Ortada, şerefimiz sözkonusu olunca, mezar yerini de mutlaka karaborsadan almak zorundayız. Yalnız bu kadar da değil... Bundan üç ay önce, bizim rakibimiz olan bir şirketin

kurucusu ölmüştü. Ona karaborsadan çok pahalı bir mezar yeri buldular. Şimdi ben ondan ucuz bir yere gömülürsem, hem ailemin şerefi iki paralık olacak, hem de bizim şirketin ticarî itibarı düşecek. Anladınız mı? İşte onun için ortaklarım da çok pahalı bir mezar yeri arıyorlar.

— Bulamadılar mı?

— Bulamaz olurlar mı? Amma da yaptınız... Karaborsadaki mezar yerlerini bizim şirket satın almıştı. Yani ben almıştım. Karaborsa mezarlar elimizde. Ama beni hemen gömerlerse, karaborsanın değeri düşer. İş uzatıyorlar ki, reklâm olsun da, mezar yerlerinin fiyatı artsın... Anladınız mı?

— Anladım Beyefendi...

Sevgili kardeşim Eşekarısı, yazılacak daha neler var burada. Ölüler dünyasının, dirilerin kinden kalır bir yeri yok. Arasına düşünüyorum, ne yapsam diye. Ölmekten caysam mı dersin? Ölmenin bu kadar zor bir iş olduğunu bilseydim, hiç bu işe girişmezdim. Şu işlemlerim bitse de, hayırlısıyla resmen de ölsem, geniş bir soluk alacağım. Aman kardeşim Eşekarısı, öleceksen zamanında öl, yoksa bu gidişle, bütün mezarlar karaborsaya bineceğe benzer, o zaman ne yaparsın? Ölemezsin bile kardeşim.

Gözlerinden özlemle öperim.

Sevgi ve selâmlar

Ölmüş Eşek

ONÜÇÜNCÜ MEKTUP

Azizim Eşekarısı,

İnsan ölse bile dirilerin elinden kendini kurtaramıyor. İçimden «Yeter artık, gömün de kurtulayım!» diye bağırmak geliyor ama, ölünün sesi çıkmaz diye sesime kimse kulak asmayacağından bağırıyordum.

Hastanenin bodrumunda, gömülmek, teşrihaneye gitmek; yada kimliklerinin anlaşılması için morga gitme sıralarını bekleyen benim gibi birçok ölü var. Bu ölüler arasında üç tanesi çok dikkatimi çekti. Bunlardan biri durmadan gülüyor, biri boyuna ağlıyor, biri de biteviye düşünüyordu.

Buraya beni attıklarından beri hiç durmadan gülen ölünün yanına gittim.

— Affedersiniz bayım, neden bu kadar çok güldüğünüzü merak ettim...

Kardeşim Eşekarısı, bir ölünün gülmesi çok tuhaf oluyor. Ölmüş birini gözünün önüne getir, bir akrabanı, bir arkadaşını, hem ölmüş, hem de katıla katıla gülüyor.

Gülen ölü, gülmekten bana cevap veremiyordu. Kurulmuş bir kahkaha makinası gibi

gölmekteydi. Kasıklarını tutarak gölüyor, göz-
lerinden yaşlar geliyor, aradabir,

— Ay bayılacağım... Aman... Of!.. -diye
sesler çıkarıyordu.

Bir ölüünün göle göle bayılması tuhaf değil
mi?.. Güldü, güldü, gölmesi hiç arası sürer-
ken, kesik kesik anlattı:

— Gölünmeyecek gibi değil ki... Sabahı
öleceğim gece, karımla tiyatroya gitmiştik.
Karım çoktan beri, «Bir tiyatroya gidelim, bir
komedi seyredelim de içimiz açılsın» deyip
duruyordu. Ben de komedi oynayan bir
tiyatroya iki bilet aldım. Karımla tiyatroya
gittik. Perde açılır açılmaz gölmeye başla-
dık. Aman pek gölünçlü bir komedydi...
Nasıl güldük anlatamam... Gölmekten bo-
ğulacaktık. Yalnız, çok tuhaf, seyirciler ara-
sında bizden başka gölen yoktu. Gölmek
şöyle dursun, çoğu ağlıyordu. Üçüncü per-
denin ortalarına doğruydı, seyircilerden biri,

— Bayım, rica ederim yeter, gölmeyin
artık!... -dedi.

Karım benden önce davranıp,

— Neden gölmeyecekmişiz, para verdik,
paramızla değil mi?... -dedi.

Adamla tartışmamız boyunca, oyunun ara-
sında bizi salondan çıkardılar. Bizim gölmemiz-
den tedirgin olanlar,

— Neye gölüyorsunuz? -diye bağııyor-
lardı.

Ben de onlara,

— Neden glmeyelim, komedi seyretmeye geldik... Tabi gleriz... -dedim.

— Ne komedisi -dediler-, burda komedi değil, dram oynuyor...

Biz komedi oynandığını iddia ederken, onlar da dram diye iddia ediyorlardı. Bize,

— Anlayışsızlar!-diye bağırdılar. Ben de onlara,

— Asıl anlayışsız sizsiniz... Komedi seyrederken ağlıyorsunuz... -dedim.

Sahnedede oynanan oyunun komedi mi, dram mı olduğunu anlamak için, piyesin afişlerine baktık. Afişte «dram» yazıyordu. O zaman yanlışlık anlaşıldı. Ben komedi tiyatrosuna bilet alacakken, yanlışlıkla dram tiyatrosuna bilet almışım. Karımla ben, sahnedeki oyunu komedi diye seyrettiğimiz için, haklı olarak boyuna glyorduk.

Orada bulunan bir tiyatro eleştirmeni,

— Haklısınız -dedi-, siz bu tiyatroya komedi seyretmek için para verip gelmişsiniz. Verdiğiniz bilet parasının hakkını almak, daha doğrusu acısını çıkarmak için, ister istemez glmek zorundasınız. Parayı verip bilet aldığınız anda, glmek için baştan karar vermişsiniz. Ama ağlayan seyirciler de haklı. Onlar da ağlayabilmek için para vermişler, paralarının hakkını çıkarıyorlar. Baştan karar verdikleri için durmadan ağlıyorlar. Ne siz oyuna g-

İtiyorsunuz, ne onlar seyrettikleri oyuna ağılıyorlar. Sahnede oyun olmasa, hattâ perde açılmasa da tiyatro perdesi rüzgârdan kımıldasa, siz, «Aman ne komik!» diye güleceksiniz, öbürleri de; «Aman ne acıklı!» diye ağlayacaklar... Neden bizim oyun yazarlarımızın ağlanacak piyeslerini görmek için halk tiyatrolara doluşur da, bir de üstelik kahkahalarla güler?.. Ne yapsın zavallı halk, bir kere baştan «Seni güldüreceğiz» diye parasını almışlar. Tiyatro seyircileri, tiyatroya girerken değil de, tiyatrodan çıkarken bilet paralarını vermiş olsalardı, bakalım bizim yazarlarımızın komedilerine bitek seyirci gülebilir miydi?

Gülen ölü,

— Anladın mı neden güldüğümü -dedi-, hah, hah, hah... Ay bayılacağım... İnsanlar ne enayi oluyorlar... Ay gülmekten çatlayacağım... Ne gülünçlü komediydi, hâlâ gülüyorum... hah, hah, hah... hih hih hih... hoh hoh hoh...

Durmamasına ağlayan ölünün yanına gittim.

— Sizin, neden ağladığınızı anladım -dedim-. Herhalde siz de ölmeden önce yanlış bir tiyatroya gidip, dram diye komedi seyretmişsinizdir...

Ağlayan ölü, içini çeke çeke gözlerini, burnunu sildi:

— Hayır -dedi-, ben ağlamayayım da

kim ağlasın?... Ben hayattayken «Doğru Yol» gazetesini okurdum. Bir gün bu gazetenin fıkra yazarlarından biri «Büyük kaybımız» başlıklı bir fıkra yazmıştı. O günlerde çok önemli, çok değerli birisi ölmüş. Fıkra yazarı, işte o adamı anlatıyordu. Ben hayatımda bu kadar acıklı bir yazı okumadım. Ağlamaktan yazıyı bitürlü sonuna kadar okuyamıyordum. Her kelimesini okurken, gözyaşlarını sel gibi akıyordu. Fıkracı, «Sen ölümsüzsün! Seni insanlık unutamayacak!.. Senin insanlığa hizmetin...» diye yazmıştı. Bu yazıyı bitirdiğim zaman doğru gazeteye koştum, fıkracıyı buldum,

— Birisinin, ölümünden sonra bu kadar güzel yazı yazacağını bilsem, hemen şimdi ölürüm...- dedim.

Yazar,

— Bunun için merak etmeyin, bedeli karşılığında hertürlü yazı yazılır... -dedi.

İsteddiği ücreti de ödedim.

Ölünün ağlamaktan gözleri kanlanmış ve şişmişti.

— Kendinize yazık, ağlamayın... -dedim.

— Nasıl ağlamam -dedi-, işte öldüm... Ama arkamdan iki satırcık bile yazmadı. Boşu boşuna ölmek insana dokunuyor.

— Ölümü arkasından çok acıklı bir yazı yazılan adam kimmiş? -diye sordum.

Gözyaşlarını silen ölü,

— Bilmiyorum -dedi-, tanıdığım kimse değildi... Ama mersiye o kadar acıklydı ki... Ben de o zaman merak edip ona buna «Kimdir bu adam?» diye sormuştum; tanıyan hiçkimse çıkmamıştı.

— Şimdi neden ağlıyorsunuz? Artık ölmüşsünüz...

— Nasıl ağlamam... Ölen o adam için «Doğru Yol» gazetesinde yayınlanan yazı hiç aklımdan çıkmıyor. O yazı aklıma geldikçe, kendimi tutamıyorum, ağlıyorum. Hep böyle ağlayacağım işte...

Biteviye düşünmekte olan ölünün yanına gittim,

— Affedersiniz -dedim-, buraya geldiğiniz günden beri hep düşünmektesiniz de, ne düşündüğünüzü merak ettim.

— İnsan mıyım, değil miyim diye düşünüyorum... -dedi.

— Nasıl olur insansınız tabii... -dedim.

— Ben de öyle sanıyordum ama hiçkimseye insan olduğumu ispat edemedim. Anlatayım size... Şimdi biz burada bağırsak, çağırsak, yaşamakta olan insanlar bizim sesi-mizi duyarlar mı? Duymazlar... Çünkü biz ölüce bağıırırız, ölüce konuşuruz. Yaşayanlar da ölü dilini anlamazlar. Dünyada yaşarken de böyle oluyor. Birçok insan bağıırıyor, çırpınıyor, ağlıyor, ama seslerini duyuramıyorlar. Çünkü böylelerinin yaşayıp yaşamadık-

ları belli değildir, bizden farkları yoktur. Nüfus sayımı, seçimlerde oy zamanı, vergi ödeme yükümü, askerlik gibi yurt görevleri dışında insandan sayılmazlar, şu ölüsü kandilli dünyada. «Sen de insan mısın?» diye sorunca, göğsünü gere gere, «Evet, insanım!» diyebilecek kaç kişi vardır?

Herhangi bişey olmanın şartı var. İnsan olmanın şartı da insan gibi, insanca yaşamaktır. Beni her gittiğim yerde, «Sen de insan mısın?» diye horladılar. Yaşadığım sürece bu soruya cevap veremedim. Hiç durmadan yaşamaya çalıştığım, çabaladığımdan, insan olup olmadığımı düşünmeye de hiç vaktim olmamıştı. Çok şükür öldüm de, düşünmeye vakit buldum. İşte şimdi bunu düşünüyorum: Ben dünyadayken insan mıydım, değil miydim?...

— Düşüne düşününe bu soruya cevap bulabildiniz mi? -dedim.

— Hayır -dedi-, boyuna düşünüyorum, düşünüyorum, içinden çıkamıyorum. İnsan olsaydım, insan gibi, insanca yaşardım ve başkaları sesimi duyarlardı. Ama insan olmasaydım, birtakım insanlar benden, kendileri için oy istemezlerdi, görev istemezlerdi, vergi istemezlerdi, ödev istemezlerdi. Düşünüp duruyorum, bitürlü çözümleyemiyorum bu sorunu.

Düşünen ölüyü dinledikten sonra beni de bir düşüncedir aldı. Biz de yaşadığımız sürece

sesimizi duyuramayanlar takımındanız. Şarkılarımız sessizdi, içimizden söyledik...

İşte böyle sevgili kardeşim Eşekarısı. Bu mektubumu okuduktan sonra senin de düşüncelere dalacağını sanıyorum. Belki de komedi diye bilet alıp, verdiği paranın hatırı için seyrettiğin dramlara gülüyorsundur. Belki de tanımadığın kimselerin ölümlerine yazılan acıklı mersiyeleri hatırlayıp ağlıyorsundur.

Yaşadığım günlerde bana «Dilini Eşekarısı soksun!» diyenlere öldüğümü haber ver de, artık rahat rahat kına yaksınlar.

Mutluluklar, esenlikler dilerim.

Ölmüş Eşek

ONDÖRDÜNCÜ MEKTUP

Carı arkadaşım Eşekarısı,

Bilirsin, kimi evrak bir dairenin bir masasına takıldı mı, artık orda kalır da kalır. Biz de hastanenin bodrumunda takılıp kaldık. Bir sabah kapı açıldı. Ölüler sevinçle,

— Teşrihhaneye gidiyoruz, teşrihhaneye...
- diye bağıştılar.

Ölülerin seslerini diriler duymaz; tıpkı dünyada gerçekten yaşayanların, kendilerini yaşıyor sananların seslerini duymadıkları gibi...

İçeriye iki hademe ile orta yaşlı bir köylü girdi. Köylü,

— Nirde benim oğlum?-diye bağırıyordu.
Hademelerden biri,

— Oğlunu yimedik ya -dedi-, ne bağırıp duruyon?... Goğuşlann heç birinde yoğsa, belle ki burdadır.

Köylü,

— Gozgoregoregetti... -diyordu-. Hastaneye yatırdım. Burda yok, diyorlar. Başka yire yatırmışsındır, diyorlar. Feleğimi şaşırdım.

Hademe,

— Goca İstanbul'da hastane bi tene mi?

Buriya yatırdığın nirden belli? Burası panga gibi bi yer... Beylik yatak çarşaflarından, gılıflardan gayri heç bi emanet burdan gaybolmaz... -dedi.

Köylü,

— Ben oğlumu buriya yatırdım -dedi-, lümeresi bilem var... İşte!..

Hademe, köylünün elinden numara yazılı kağıdı alıp, orada yatanlara bakmaya başladı. Bir ölünün başında durup,

— İşte oğlun... -dedi-, burdan heç bişey gaybolmaz, dimedim mi sana... Panga gibi bi hastane... Oğlum, oğlum deyi bağırıp duruyon... Hastanede adam aramak, piyango listesinde lümere aramak gibidir. İlk amortiye bakacağın, sonra ikramiyelere... Hastaneye girdin mi, ilkin ölülere bakacağın, bulamazsan goğuşlarda dirilere bakacağın... Hastanenin de bi usulü var.

Köylüye, oğlu diye, benim yanımda yatan ihtiyar kadını gösteriyorlardı. Adam baktı, baktı,

— Bu benim oğlum değil... -dedi.

Hademe kızdı:

— Ne demek?.. Biz yalan mı diyoz be... İşte lümeresi dutuyo...

Köylü,

— Allah Allah -dedi-, yahu bu bizim oğlana heç benzemiyor.

— Hastanede ne gadar yattı?

— Bu cuma iki hafta olacak.

Hademe başını salladı:

— Lahavle... Gardaşım bura hastane. Hastanede bir adam iki hafta yatar da gayri tanınır mı? Paralı yirde yatsa şişmanlar tanıman, parasız yirde yatsa zayıflar tanıman... Bura nire? Hastane...

Köylü bitürlü inanamıyordu:

— Bilâder, biz bu oğlanı bi kerem doğduğunda, doğumevinde zati garıştırdık. Orda bi garışıklığa geldi, oğlan deniştı. Bi de burda oğlanı deniştirmiyelim.

— Vebali benim boynuma... Bah bilâder, lümeresi dutuyo işte...

Köylü, ihtiyar kadının üstüne eğildi:

— Amanınğl... -diye bağırdı-, yahu bu bizim oğlan değel töbe... Bu bi avrat yahu... Gocamış bir avrat.

Hademe şöyle bir düşündü:

— Yahu, sincik yini bi ameliyat çıktı. Irkekler avrat oluyo, avratlar irkek. Adamın cinsini cibilliyetini deniştiriyorlar. Senin oğlanın tedavi diyerekten cinsini deniştirmedikleri nirden belli?

Köylü bitürlü inanamıyordu:

— Gozel bilâder... Hepisi iyi... Velâkin bizim oğlan yirmisindeydi. Bu bi gart garto-loş avrat...

— Allah Allah... Yaşamış be... Doktor milleti bu, gencecikken insanı öldürecek değil-

ler ya... Kinini, aspirini dayayıp yaşatmışlar, ehthiarlatıp sonunda öldürmüşler gardaşım. Al şunu be bilâder...

Köylü, oğlu diye ihtiyar kadını kucakladı.

— Aman oğlum, ah oğlum... Sen heç bi tanınmaz olmuşsun... Vah oğlum l... - diye dövünmeye başladı.

İki hademe ihtiyar kadını alıp dışarı çıkardılar. Ölülerden biri,

— Yahu -dedi-, şu kadının şansına bak... Kurtuldu gitti işte. Bir köylü de çıkıp, anam, kaynanam diye beni alıp götürse, ne olur...

Konuşan ölüye,

— Köylünün oğlu ne oldu biliyor musun? -diye sordum.

— Evvelki gün teşrihhaneye götürdüler, -dedi-. Doktorlar delikanlının neden öldüğünü merak etmişler de... Bana kalırsa, bizim insanların neden öldükleri değil, neden yaşadıkları, neden ölmedikleri daha meraklı. Değil mi?

Sevgili kardeşim Eşekarısı, oralarda neler olup bittiğini, benim için neler dediklerini çok merak ediyorum. «Yeri doldurulmaz bir kayıp» mı diyorlar, yoksa, «Bir mikrop eksildi» mi diyorlar? Ne derlerse desinler, ikisi de külâhıma. Ben öldüm ya ona bakarım. Arkada kalanlar çatlasınlar kıskançlıklarından. Ben yine öndeyim... Sahi aklıma geldi, şu bizim bir şair

vardı hani, adını unuttum, hâlâ yaşadığını mı
sanıyor enayi?... Hoşçakal kardeşim Eşekarısı...

Kardeşin
Ölmüş Eşek

ONBEŞİNCİ MEKTUP

Kardeşim Eşekarısı,

Sonunda morga geldim. Üç gün morgta, büyük bir buzdolabının içinde kaldım.

İşte yeryüzünde, öldükten sonra bile olsa, geçirdiğim en güzel zaman bu üç gün, en ferah yer de bu buzdolabı oldu.

Ailesinden biri kaybolanlar, adlî tıbbaya başvuruyor, onlar da buzdolabının kapısını açıp beni gösteriyorlardı.

Karısı kaçan bir koca, sahip çıkar gibi oldu. Sonra nedense vazgeçti. Evlâtlığı kaybolan bir kadına, onüç yaşında kızı kaybolan bir anneye, cins köpeği çalınan bir hanıma gösterdiler, hiçbirini beni bişeye benzetemedi, baktılar, baktılar, beğenmeyip gittiler.

Buzdolabında benimle beraber yirmi yaşlarında kadar, tepeleme güzel bir kız vardı. Kirpikleri kar kar, saçları kaşları buz buz bir kız.

— Sen neden öldün a yavrum? -dedim, haydi bizi kimse beğenmedi, öldük. Ya sen?

— Ben ölmedim, öldürdüler -dedi-, beni beğenenler çok oldu da o yüzden öldüm.

Sonra çoğu genç kadın gibi,

— Benim hayatım bir romandır-diye başlayıp macerasını anlattı. Bu macerayı size anlatmamın gereği yok. Hepimizin hergün dinlediklerimizden, gazetelerin hergün yazdıklarından biri. O, onu sevmiş. Sonra o, öbürünü sevmiş, öbürü ötekini sevmiş. Sonra öbürü, öbür öbürünü kıskanmış. Sonra plaja gitmişler, aile kabinesinde, cart cart cart sekiz yerinden bıçaklanmış!.. Hikâye bu...

— Kız -dedim-, sağlığında anlatsaydın bana bunları, on papeli vardı bu hikâyenin...

— Acaba güzelliğim bozulmuş mu?-diye sordu.

— Yok, hep mahrem yerlerinden bıçaklanmışsın, yara izlerini bikini örter... -dedim.

Biz, buzdolabında bir Eskimo aşkı yaşamaya başlamışken beni alıp otopsi salonuna götürdüler. Teşrih masasına yatırdılar. Kapıyı çekip gittiler. Salonda, çıplaklar kampında gibi bir sürü çıplak kadın, erkek, genç, ihtiyar insan vardı. Cesetler etrafımı aldı.

— Demek o adam sensin ha? -diye sordular.

— Hangi adam?

Elime bir sürü gazete tutuşturdular. Yalnız başlıklarını okumaya başladım.

«Yeri doldurulmayacak büyük kayıp.»

«En büyük palavracımızı kaybettik!»

«İntihar mı, cinayet mi?»

Son yıllarda bana selâm bile vermeyen

bizim yazar arkadaşlar, öyle yazılar döktürmüşlerdi ki, okudukça, kendi ölümüne ağladım. Aslı astarı olmayan, hiç hatırlamadığım anılarımızı yazmışlar, palavra sıkmakta hepsi benden baskın çıkmışlardı!

Hele bir tanesi «Vakitsiz ölüm. En büyük palavrasını vereceği çağda sanki ne diye öldü?» başlıklı bir yazıda, aman Allah, neler yazmıştı, neler... Ben her gece evime bir kadın alır, gıdıklaya gıdıklaya kahkahadan katılınca kadar kadını güldürerek öldürürmüştüm. Esasen bende insanları güldürmek gibi psikiyatrik bir hastalık olduğu için, mizah yazarlığını seçmişim. Hattâ Freud «Psikanalize dair yirmi beş ders» isimli kitabında benim hastalığımı açıklıyormuş. Ben psikopatnereroz'mışım.

Ya!.. Daha neler, neler!...

Başka bir yazar, hiç bilmediğim, ansımadığım anılarımı yazıyor, onunla dört gün, dört gece içtikten sonra, bir randevu evinde, ahlâk zabıtası tarafından uygunsuz durumda yakalanışımız, edebiyat tarihimiz için önemli bir belgedir, diyordu.

Üniversitede psikoloji okutan bir doktor profesör de, bir gazeteye yazdığı yazıda, bende hipo bilmem ne adında bir ruh hastalığı olduğu için, hayatımda bu kadar çok yalan uydurabileceğimi, benim dünyanın en büyük ve en değerli yalancısı olduğumu bilim yolu ile kanıtlıyordu.

Başka bir bilgin, benim beynimin görme merkezinde doğuştan bir sakatlık olduğunu —bilgin bunun latince adını da yazmıştı—, bu yüzden hep dünyadaki yalnız kötülükleri, alçaklıkları, iğrençlik ve bayağılıkları görüp ortaya koyduğumu yazıyordu.

Başka biri, boyum kısa olduğundan, içimde bu yüzden bir aşağılık duygusu taşıdığımdan herşeyle alay ettiğimi söylemişti.

Sevgili kardeşim Eşekarısı... İşte ben öldüm... Benim yerime sen varsın dünyada. İğneni nereye sokacağını bilirsin.

Şimdi ölü gözlerimde donmuş iki damla yaş, dudaklarımda kuru bir gülümseyiş var. Gözyaşlarımla kahkahalarımı kendimle birlikte buraya getirdim. Yaşarken, insanların bana verdiği gözyaşlarını, imbikten çeker gibi kendi benliğimde damıtıp kahkahaya çevirmeye çalıştım; insanların hep, hep gülmeleri için... İnsanların kendi kötülüklerine, yine kendilerini güldürmekle, hem kendilerinden, hem başkalarından intikam aldım.

Şimdi ben öldüm Eşekarısı... Geride kalanlara söyle, artık elimi sıkmak için benden korkuları kalmayacak. Selâm vermemek için dostlarım karşı kaldırırma geçmek zahmetine katlanmayacak. Başlarını çevirip, beni görmezlikten gelip, sonra da kendilerinden utanmayacaklar. Öldüm ve onları kurtardım.

Dostlarım, düşmanlarım, benden konu-

surlarken «İyiydi, hoştu ama...» diye başladıktan sonra beni alabildiğine kötüleyerek, kendi kötülüklerinden kurtulup rahatlama fırsatı bulamayacaklar; «İyiydi, hoştu...» diyecek ve susacaklar. Sonra susacaklar, çünkü bütün kötülüklerimi de kendimle birlikte Tahtalıköy'e getirdim. Onlara dedikodu yapacak hiçbirşey bırakmadım geride.

Öldüm... Onlara en büyük kötülüğü yapmak için öldüm.

— İyiydi, hoştu... -diyecek, susacaklar.

Gelelim Morg'a...

— Doktor geliyor!...-diye bir ses duyuldu.

Bütün cesetler önceden konuldukları yerlere uzandılar. Ben, sağlığımda da, bitürlü yerimi bulamadığım gibi, burada da kendi yerimi bulamadım. Döşemelere uzandım. Doktorlar geldi, yüzlerinde beyaz örtüler, ellerinde lastik eldivenler vardı. Büyük lambalar yandı. Beni masaya uzattılar. Otopsi yapacak doktor, beni herhalde tanıyor olmalı ki,

— Ben -dedi-, bu herifin öldüğüne inanmıyorum ya... Mutlaka öldüm diye bizi aldatıyordur yine...

Doktor, kafamı kendine uygun biçimde yere yatırdı, ama başım yaylı gibi dikildi.

— Ölüsü bile dik başlı! -dedi-. Sonra kafatasıma bir çelik kalem dayayıp üstünden çekiç gibi birşeyle vurmaya başladılar. Vurdular, vurdular. Biri,

— Bunun kafasını kırmak zor, dinamitle patlatalım! -dedi.

Baktım gidiş kötü, ben de biraz yumuşak davrandım, kafatasım midye kabuğu gibi ikiye ayrılınca, hepsinin ağzı bir karış açık kaldı.

— Aaaa!.. Bunun beyni de varmış! -dediler.

Doktor etrafındakilere,

— İşte sevgili öğrencilerim -dedi-, uzun zamandan beri açtığımız kafataslarında göremediğimiz beyin denilen şey budur. İnsan bedeninde, bademciklerden, körbarsaktan ve yirmi yaş dışından daha yararsız, hattâ zararlı bir organdır. İnsanın kafatasında oluşan beyin adlı bu ur'un, insanın başını belâya sokmaktan başka bir işe yaradığı görülmemiştir. Şimdi merhumun daima başının neden belâya girdiğini daha iyi anlıyorsunuz.

Otopsi yapan doktor, bir mezbaha kasabı ustalığıyla karnımı yarıdı.

— İşte görüyorsunuz, mide çalışmamaktan dumura uğramış, barsaklar kurumuş.

Asistanına döndü:

— Bütün bu alâmetlerden sonra, bu adamın ölüm sebebini anladınız mı?

— Anladım -dedi asistan-, düşünmekten ve açlıktan ölmüş...

İçimden güldüm. Sağlığımda, insanın, futbol maçlarından, bahar bayramlarından, radyo gürültüsünden, açık saçık filimlerle, macera

filmlerinden, parti tartışmalarından düşünmeye vakti olmuyordu ki... Açlığa gelince, zaten aç kalmaya hükümlüyüz.

Doktor,

— Yıkayın! -dedi.

— Su yok! -dediler-, şehirde yine sular akıyor.

— Zaten temiz oğlandı, vicdanı temiz... Yıkamasanız da olur... -dedi doktor.

Güleryüzlü bir adam olan ölü yıkayıcı büyük bir ödevseverlikle, teyemmüm abdesti alır gibi, cesedimi toprakla yıkadı. Sonra Yahya Kemal'in «Sessiz Gemi»sine bindirdiler. Bâki'nin «Kadrini seng-i musallada bilüp ey Baki» dediği gibi, «Durup el bağlayalar karşına yârân saf saf» avuntusu ile musalla taşında yatarken, el bağlayacak yârânı ben de saf saf, aptal aptal bekledim, durdum. Dünya-daki son istasyonda da umutlarım boşa çıkmıştı.

«Ebedî istirahatgâh»ıma götürülürken, icra memuru yetiştirdi:

— Durun! -dedi-, hakkında bir ödeme emri var!

Ölmüş eşeğin kurttan korkusu olmaz, derler ama yine de yüreğim bir kere hop etti. Cehenneme olsun borçlu gitmek istemiyorum.

Birden karşıdan bir otomobil sürüsü sökün etti. Ben diyeyim yüz, sen de beşyüz... Hele

o çelenkler... Arabadan indirilen benim cenazemin başına doluyordu. Ölü olmasam şaşardım. Ama ölüler hiçbirşeye şaşmazlar. Demek beni insanlar bu kadar çok seviyorlardı... Çelenkler yanyana dizildi.

Cenazemi eller üstünde havaya kaldırdılar. Biyol da böyle gidip çukurun başına geldik. Bir adam ortaya çıktı. Benim memlekete yaptığım hizmetlerden, kurduğum çiklet fabrikaları ile memlekete şu kadar milyon lira döviz sağladığımı ballandıra ballandıra anlatıyor, dinleyenler de,

— Hiç ölecek adam mıydı?., -diye hıçkıra hıçkıra ağlıyorlardı.

Beni tanıyanlardan biri yanındakine,

— Yahu bu adam ne zaman çiklet fabrikası kurdu? Hiç haberimiz yok. Benden kaç kere borç para istemişti... -dedi.

Öbürü,

— Parayla imanın kimde olduğu bilinmez -dedi-, sen ondan borç istemeyesin diye atik davranıp o senden istemiştir.

Başka biri çıkıp, benim memleketin en büyük briç oyuncusu olduğumu, çok zengin bir sutyen koleksiyonum olduğunu anlattı.

Benim için dördüncü konuşan,

— Merhum Cafer Bey... -diye söze başlamıştı ki, uzaktan koşarak biri geldi. Soluk soluğa kalabalığa seslendi:

— Yahu, Cafer Bey orada, zavallı bir

başına bekleyip duruyor. Siz burada ne yapıyorsunuz? Cafer Beyi çukura atacak mezarıcı Mahmut'tan başka bir Tanrının kulu yok...

Benim mezarımın başında ilk konuşan adam,

— Tuh!.. - dedi -, yahu ben deminden beri burada Cafer Beyin diye başkasının mezarında mı konuşuyormuşum?

— Ne de heyecanlı konuşmuştunuz Bey-efendi...

— Yazık oldu...

— Ağlamıştık da...

Gözyaşını silenlerden biri, üstümdeki çelenklerden birini kaptığı gibi, çiklet fabrikatörü Cafer Bey'in mezarına koştu.

Cenazemde, çelenkler, otomobiller, ağlayanlar kalmayınca, mezarıcılar, ıskatçılar, hafızlar, dilenciler, ağız dolusu sövüp sayarak benim mezardan uzaklaştılar.

İmam sordu:

— Ey ümmeti Muhammet! Merhumu nasıl bilirsiniz?

Cevap olarak bir kişinin raporu okundu. Rapor berbat...

Çukura atıldılar. Tam o sırada bizim gazetesinin patronu koş a koş a geldi,

— Hani sen -dedi-, bu sayının yazılarını bugün verecektin? Biz de seni adam diye sözüne güvenip de, tuttuk bir de avans verdik!

Utancımdan bir karış daha yerin dibine geçtim. Hızını alamayan patron,

— Tam da ölecek zamanı buldun! -dedi-. Ben seni kovmadan ölmenin sırası mıydı? Zaten senin hayatın da baştan başa uygunsuzluklarla geçti.

Gerçekten uygunsuz bir zamanda ölmüş-tüm.

— Ne yapayım -dedim-, artık hürriyetten, sudan, şekerden, ilâçtan, demokrasiden, aşktan umudumu kesince, cansıkıntısından öldüm işte!.. Bununla birlikte, size Tahtalıköy'den mektuplar yazar, borcumu öderim.

Patronun yüzü güldü,

— Haydi Allah rahmet eylesin!..-dedi.

— Teşekkür ederim! -dedim.

Üstüme toprak atıldı. Sesler kesildi. Ooooh, dünya varmış yahu...

Kardeşin
Ölmüş Eşek

ONALTINCI MEKTUP

Sevgili Eşekarısı,

Bilirsin ya , ben sağlığımda da yerimi hiç yadırgamazdım. Uykum gelince nerde olursa orda yatardım: Evde, cezaevinde, otelde, sokakta, çayırdı, kırdı, bayırdı... Nerde olursa orda yazardım: Kahvede, evde, yerde, masada, dizimin üstünde...

Kıskandığım bitek şey vardı: Yerlerini yadırgama hakkı olanlar. Yerini yadırgamak bile, ayrıcalığı olan birtakım insanlara özgü bir mutluluktur. Kendilerine özgü yerleri olmayan insanların, başka yerleri yabancısamak, yadırgamak hakkı da olamaz. İsterlerse en lüks otelde kalsınlar, öğleye doğru uyanıp da, gerine, esneye, «Bütün gece uyuyamadım, yerimi yadırgadım.» diyebilenlerin şımarık mutluluğu yok mu, beni kıskandıran işte buydu. Bikez bile gerçekleşmedi bu isteğim. Sanki hangi isteğimiz oldu ki...

Mezarımı da yadırgamadım. Çocukluğumda, mahalle okulundayken «Altım toprak, üstüm yaprak...» diye bir ilâhi söyledik. Burda yatarken, o ilâhiyi hatırladım. Artımdaki nemli toprak yumuşak bir döşek, üstümdeki toprak

da serin bir yorgan gibi. Yattığım yer iyiydi ama, kaba yerime sert bişey batıyordu. Düzeltmek için o sert şeyi elleyince,

— Oynamaaaa!-diye alttan bir ses geldi.

Ölü olmasam bu sestten çok korkardım.

Ama ölüler korkmaz.

Bir de dönüp baktım, altımda bir ölü daha...

— Ne işiniz var altımda? -diye sordum.

— Ya senin burda ne işin var, burası benim mezarım.

— Kendim gelmedim ya, buraya gömdüler.

— Ama beni senden iki gün önce gömdüler, demek, burası benim.

— Öyleyse neden beni üstüne gömerlerken sesini çıkarmadın, hakkını aramadın?

— Diriler, ölülerin seslerini duymazlar ki...

— Sağlığımızda sesimizi duyuramadık, öldük, yine sesimizi duyuramıyoruz...

— Yaşamayanlar sağlıklarında da seslerini duyuramazlar... Nüfus sayımlarında yurttaş diye sayılırken de yaşamıyorduk ki yaşayanlar seslerimizi duysun...

— Anlaşılan, siz de benim gibi yaşamadan doğup ölenlerdensiniz.

— Öyle olmasak bizi, küpe turşuluk hıyar atar gibi, hep bir mezara doldururlar mıydı?

— Yaaa!.. Oysa ben, ölünce artık zengin-yoksul ayrımı kalmaz sanıyordum.

— Kalmaz ama, daha şimdi değil, çürüyünce...

— Rica ederim, çekin şu altıma batan şeyinizi, eliniz mi, bacağınız mı, neyinizse...

— Vay beyim, rahatsız oldunsa kendine özel mezar yaptırtsaydın...

— Ne olur sanki altıma batan şeyi çekseniz, siz rahatsız olmuyor musunuz?

— Yooo, ben alıştım... Sağlığımda bir gecekondu odasında yedi kişi yatardık... Kimin nesi, kimin neresine batıyor, farkında bile olmazdık... Burası bana ordan daha rahat geliyor. Hiç olmazsa bir odada yedi kişi değil, bir mezarda üç kişiyiz...

— Nasıl? Üç kişi mi? Üçüncüsü kim?

— Benim altımda bir örü daha var...

— Ne diyorsunuz? Peki, kimin üstünde yatıyorsunuz?

— Bir kadın...

— Neden hepimizi bir mezara doldurmuşlar?

— Neden olacak, şimdi herşey gibi, mezar yerleri de karaborsada. Bir mezarı dört beş ölü için ayrı ayrı satıyorlar. Onun için de sardalya konservesi gibi Üstüste yığıyorlar bizi.

Derinlerden vızıltı gibi bir ses geldi:

— Her mezara birkaç ölü gömmeseler, şehir mezarlıktan geçilmez olur. Dünyada dirilere bile yer kalmayacak, ölümlere nerden yer bulsunlar?

Altımdaki adama,

— Kim bu konuşan? -diye sordum.

— Alt kattaki hanım... -dedi.

— Neden sesi öyle vızıltı gibi geliyor?

Bu soruma alt kattaki bayan, o vızıltılı sesiyle cevap verdi:

— Çünkü, ben bir hatayım...

— Nasıl hata?

— Doktorların hatası... Hiç duymadınız mı, «Doktorların hatasını mezar örter!» diye bir söz vardır, atasözü... Ben de doktorların hatası olarak ölünce, hata ortaya çıkmasın diye beni toprakla örttüler. Sesimin vızıltı gibi olması ondan... Çünkü ölümler, son sesleriyle konuşurlar... Öleceğime yakın, artık konuşacak halim kalmamış, sesim sinek vızıltısına dönmüştü. Nasıl öldüğümü öğrenmek ister misiniz?

— Elbette...

Kadınla aramızda yatan adam,

— Rica ederim, artık yeter -dedi -, ben karımın dırdırından kurtulup kafamı dinlemek için ölmek zorunda kaldım, ama burda da siz çıktınız karşıma... Beni buraya gömdüklerinden beri, tam beş kere anlattınız nasıl öldüğünüzü...

Konuşan kadın,

— Ama o bey, üst kata daha yeni geldi -dedi -, dinlemek de istiyor... Siz dinlemeyin...

Hiç üstelememe kalmadan, kadın vızıldayarak anlattı:

— Gözlerim iyi görmüyordu. Biz yoksul insanlarız. Bir göz hekiminin özel muayenehanesine gidip muayene olmak için param olmadığından ben de bir devlet hastanesine gitmiştim. Hastaları bir odaya doldurdular. Yedi-sekiz kişi vardık. Bir hemşire hepimize «Hadi röntgene!» dedi. Ben «Göz muayenesi için geldim» dedim. Bir başkası «Ben şeker hastasıyım» dedi. Biri de «Ne röntgeni bayan, ben bir hastamı ziyaret için hastaneye geldim» dedi. Ama çok otoriter bir hanım olan hemşire hiçbirimizi dinlemedi. «Röntgen muayenesinden geçmeden hiçbir hastalık anlaşılmaz. Siz daha iyisini biliyorsanız, ne diye buraya geldiniz? Burası devlet hastanesi... Hem sizi parasız muayene ediyoruz, hem de nazlanıyorsunuz... Hadi bakalım!» diye arkamızdan iteleyerek bizi röntgen salonuna soktu. Önde duran hastasını görmeye gelmiş adamdan film parası istenince adam, «Ne filmi yahu, biz sinemaya mı geldik, hastaneye mi?» dediyse de, röntgen filmi için para istediklerini anlayınca verdi. Röntgen muayenesinden geçtim. Film inceleyen hekim, «Çekeceğiz!» deyince ben «Aman!» diye feryada başladım. Doktor, «Korkmayın, morfin yaparım, nasıl çekildiğini duymazsınız» dedi. «Neyi çekiyorsunuz, göz çekilir mi?» dedim. «Göz değil, diş...» dedi. «Bütün hastalıklar çürük dişten....» Hastanenin diş hekimi, kökü çürük diye sağlam bir dişimi

çekti. İkinci, üçüncü dişimi de çekince baktım ki adam, âşık Kerem'inkiler gibi benim de bütün dişlerimi çekecek. «Kaç dişimi çekeceksiniz?» diye sordum. «Hepsini... Bütün dişleri çekmeden takma diş takılamaz ki...» dedi. Ben avaz avaz bağırarak göz muayenesine geldiğimi anlatmaya çalıştım. Hekim de benim muayene kâğıdımı inceleyip, «Allah Allah... Ahmet adlı kadının ilk görüyorum» dedi. «Ne Ahmet'i? Ahmet'i nerden çıkardınız?» dedi. «Ben çıkarmadım ki, muayene kâğıdında öyle yazıyor» dedi. İşte o Ahmet adlı bir hastaninkiyile benim röntgen filmimin birbirine karıştığı, Ahmet'in çürük dişleri yerine benim sağlam dişlerimin çekildiği anlaşıldı. «Yazık değil mi dişlerime...» dedim. «Asıl o Ahmet kimse ona yazık... Adamın dişleri çürük olduğundan böbreklerinde iltihap var... Şimdi ona sizin yerinize gözlük vermişlerdir. Gözlük, böbrekleri iyileştirmez. Oysa sizin sağlam dişlerinizi çektik ama, hiç önemi yok, nasıl olsa bir gün çürüyecekti o dişler...» dedi. Ben ağlaya ağlaya, bağıra çağıra ordan çıkıp giderken koridorda iyi kalpli bir hekim yanıma sokulup, «Affedersiniz, neyiniz var, ne oldu?» diye beni yatıştırmaya çalıştı. Ben de olanları anlatınca bana kartını verip, «Muayenehaneme gelin, sizi muayene edeyim» dedi. Ertesi gün gittim. Meğer bu adam sinir hekimiymiş. «Ben sinir hastası değilim, gözlerim iyi görmüyor» dedim. Dok-

tor «Sinir hastaları öbür hastalara benzemez. Siz hiç şimdiye kadar deli olduğunu bilen bir deli gördünüz mü? Her hasta hastalığını söyler, yalnız deliler deliyim demez... Onun için siz de hastalığınızı bilemezsiniz...» dedi. Tedaviye başladı. Sinir hekiminin tedavisi sayesinde bende damar sertliği olduğu anlaşıldı. Beni içhastalıkları hekimi bir arkadaşına gönderdi. O, kan muayenesine gönderdi. Kanımda üre çıkınca şaşırان doktor, «Çabuk, bir de idrar tahlili gerekir» dedi. İşte o zaman asıl facia oldu. Çünkü idrar muayenesinden sonra gönderdikleri bevlileyici hekim, affedersiniz belsoğukluğu olduğumu söyledi. Ne rezalet!.. Benim gibi namuslu bir kadın! Ya kocam duyarsa... Ah, başıma gelenlerin hangi birini anlatsam... Ne olmuş, biliyor musunuz? Kan muayenesine gitmişim ya, benim kan tüpümle başkasının idrar tüpü birbirine karışmış. Sonra da, affedersiniz, belsoğukluğu olan bir erkeğinkiyle benim idrarım, artık laboratuvarımda mı, yoksa başka bir yerde mi, birbirine karışmış. İçinden çıkabilirsen çık... O doktor senin, bu doktor benim derken, ilâçlar, ameliyatlar falan filan... İşte sonunda, bir gözlük alayım derken canımdan oldum, buraya kadar geldim... Ölmeden az önce, dünyada ne kadar hastalık varsa, bende doktorlar hepsini bulmuşlardı. Devlet dairesinde nasıl masadan masaya evrak havale edilirse, beni de doktor-

lar birbirlerine havale ediyorlardı. Öyle zayıflamıştım ki, sesim bir sinek vızıltısına dönmüştü. Öldüğüme çok memnunum. Çok şükür, öldüm de kurtuldum...

Kadının anlattıklarına o kadar içlendim ki, ölü olmasam ağlayacaktım. Ama ölüler ağlamaz.

Sevgili Eşekarısı, şimdi aklından neler geçirdiğini sezer gibiyim. İçinden, «Ölüler ağlamaz, ölüler bağırılmaz, ölüler yemez, içmez, konuşmaz, uyumaz, korkmaz; bu ölüler nöbetteki bizim asker gibi bişey demek...» diyegeçiriyorsundur. Haksız da sayılmazsın, benzeriz birbirimize...

Seni çok göreceğim geldi. Sen de beni özledin mi?

Galata Köprüsü'nün dubalarında mavi-yeşil karışımı o adsız rengi alan Haliç sularına benden selâm söyle... Eminönü alanına çıkan Yenicami kemeri var ya, sakın unutma, o kemerin altından geçerken beni an. Sağlığımda özgürlüğü yalnız o kemerin altında duyardım. En sıcak günlerde bile orası öyle eser ki, göğsümü yele açar, kısa bir süre de olsa, orda kendimi özgürmüşüm sanırdım. Çünkü sağlığımda özgürlüğü hiç yaşamadan, onun nasıl bişey olduğunu yalnız kitaplarda okuduk. Yenicami kemerinin altında durup da o serin esinti derimi okşarken, «Olsa olsa özgürlük

denilen şey işte böyle bişey olacak.,.» diye düşünürdüm.

Mektubuma son verirken, densizlere batan zehirli iğnenden özlemle öperim sevgili Eşekarısı.

Dostun
Ölmüş Eşek

ONYEDİNCİ MEKTUP

Sevgili dostum Eşekarısı,

Geçen mektubumda, kendisini, doktorların hatası olduğu için mezarda toprakla örtölüp saklanmış sanan vızıltılı sesli kadının başından geçenleri yazmıştım. Kadının anlattıkları bu kadar değil. Dediğine göre, doktorlar ellerine geçirdikleri bir hastayı birbirlerine ciro ede ede kadavrasını çıkarana kadar uğraşıyorlarmış. Onun bu yargısına yine bir kadın sesi,

— Çok doğru -dedi-, ben de ancak öldüm de doktorlardan kurtulabildim.

Bu kadın sağ yanımızdaki komşumuzdu. O da başından geçenleri şöyle anlattı:

— Bende bir ağrı, bir sızı, Allah düşmanımın bile başına vermesin, dayanılır, çekilir gibi değil... Devlet hastanesinde bir profesör hekim muayene ediyor, ama teşhis edemiyor... Gel git, git gel... Sonunda, Allah razı olsun hastanede bir görevli, «Siz hastaneye boşuna geliyorsunuz, profesörün hastalığı teşhis etmesini istiyorsanız onun özel muayenehanesine gideceksiniz» dedi. Orda bir muayene İkiyüz lira... Verdik parayı... Profesör daha beni görür

görmez, eskiden çok muayene etmiş olduğu için, teşhisi hemen koydu: Omurilikte fıtık.

Hastaneye yatmam gerekli. Sora dinleye neler öğrendik: Devlet hastanesinde, uzman hekimin özel muayene odasından girilirmiş. Profesör, «Hastalık onbeş günlük fizik tedaviye cevap vermezse ameliyat ister» dedi. Onbeş günde değil, iki ayda bile benim sağır hastalığım tedaviye cevap vermeyince, tıpkı size yaptıkları gibi profesör beni başka bir doktora havale etti. O ona, o öbürüne, öbürü ötekine havale ede ede, sonuncu doktor kortizon denilen ilâçta karar verdi. Bu kortizon, ağrıları kısa süre dindiriyor, sonra ağrılar eskisinden beter yine başlıyor. Artık ameliyat, başka çare yok... Beni ameliyat edecek doktora gönderen doktor, «Bu öyle usta bir operatördür ki, hiç ameliyat gerekmeyenler bile bu operatöre gidip ameliyat olmalıdırlar... Anlayın artık ne usta operatör!» dedi. O zamana kadar neyimiz var, neyimiz yoksa tedavi olacağım diye satıp savmıştık. Elde avuçta son kalanla ameliyat için özel hastaneye yattım. Ameliyat sabahı narkoz yapıp bayılttılar. İşte bayılış, o bayılış... Ben öldükten sonra doktorlar başımda toplanıp neden öldüğümü tartıştılar. Onları duyuyordum ama, ölü olduğumdan onlar beni duymuyorlardı. Ben işte orda o doktorların ne kadar uzman olduklarını anladım. Çünkü neden öldüğümü hemen

anladılar. Yine onların söylediğine göre, kortizon verilen hasta, vücudundan kortizon çıkarılmadan ameliyat edilmezmiş, Operatör, ameliyattan önce benim müşahede raporumu okumayı unuttuğu için, kortizon aldığımı bilmiyormuş.

Kadın sözünü bitirirken tepemde gürültüler duyduğum. Üstümdeki toprağı kazıyorlardı. Artımdaki adam,

— Birini daha gömüyorlar... -dedi.

Yeni gelen için uzun cenaze töreni yapılmadı. Toprağı beş-on karış eşeleyip adamı üstüne attılar, üzerine de biraz toprak serpip gittiler. Yeni gelen tiridi çıkmış bir pinpondu. Seksenyedi yaşında olduğunu söyledi.

Vızıltılı sesli kadın,

— Bir mezara dört kişi sığar mı! -diye yakınca, artımdaki adam,

— Sağlığımda yaşadığım oda bu mezar-
dan küçüktü, ama biz yedi kişi yaşıyorduk
orda... -dedi.

Üstümdeki pinpon,

— Doğum kontrolü olmazsa, bu gidişle
insanlar dünyaya sığmayacak... -dedi.

Doğum kontrolünün yararları üstüne uzun
bir konferans çekti.

Artımdaki adam,

— Doğum kontrolü dedikleri şey, moruk-
ların dünyada daha uzun ve daha rahat yaşa-
maları için buldukları bir dümendir!-dedi.

Ust kattaki seksenyedilik moruk,

— Nedenmiş o? -diye sordu.

Adam da açıkladı:

— Geleceğin bütün umudu eskilerde değil, yeni kuşaklardadır. Yeni kuşaklar gürlükle yetişmeli ki, içlerinden insanlığa yararlı büyük insanlar da çıksın... Bir insanın en yaratıcı, en çalışkan, en verimli çağı, yirmi ile altmış yaş arasındadır. O yaştan sonra insanlar, gittikçe başkalarına yük olmaya başlarlar. Oysa zamanımızda, altmışından, yetmişinden, sekseninden sonra insanları daha da uzun yaşatıp, yani tiridi çıkmış pinponları genç kuşağın sırtına yük edip, bir yandan da doğum kontrolüyle yeni doğanları önlemeye çalışıyorlar. Bu bir cinayettir... İçi geçmiş moruklar rahat yaşasınlar diye yeniler doğmasın istiyorlar. Oysa altmıştan, yetmişten sonrakileri bırakıp, insanlığa yararlı olacak yeni çocukların daha çok doğmasına çalışılmalı... Ne yazık ki, bugünkü dünyaya moruklar hâkim olduğundan o kadar uzun yaşıyorlar ki, sonunda vücutlarında kireçten başka hiçbirşey kalmıyor. Bilirsiniz ki kireç de, gübre olarak bile işe yaramaz. Bu gidişle seksenliklerin gübre olarak bile toprağa yararları olmayacak...

Bu uzun konferans, yukardan gelen bando sesiyle kesildi. Bando, Şopen'in cenaze marşını çalıyor, ses gittikçe bize yaklaşıyordu. Seksenyedilik moruk,

— Şu anda kimbilir dünyanın kaç yerinde birden bando gürültüsüyle Şopen'in ruhu ürkütölmektedir -dedi- Dünyanın neresinde olursa olsun az yada çok ünlü biri öldü mü, zavallı Şopen, cenaze marşı olarak oynak bir hava bestelememiş olmasının cezasını sonsuzca çekecek...

Esprili olduğu için moruk hoşuma gitti.
Ölülerden birinin,

«Acaba kim öldü?» sorusuna her kafadan bir ses çıktı. Kimi vali, kimi belediye başkanı, kimi de daha büyüklerden birini söylüyordu. Tören çok uzun sürdü. Bitişliğimizdeki mezar yerinde nutuklar çekildi, ölenin büyük hizmetleri anıldı. Sonra onu yanımızdaki çukura atıp, üstünü toprakla örttüler. Solumuzdaki çukura gelen adama hepimiz, «Hoşgeldiniz...» dedikten sonra merak ettiğimiz için ne iş yaptığını sorduk. Çok büyüklerden, ileri gelenlerden biri olduğunu sandığımız adam,

— Seksüel prodüktörüm! -dedi.

Seksenyedilik memur,

— O ne demek, çok büyük bir memurluk mu? -diye sordu.

Adam,

— Hayır -dedi-, özel teşebbüstür, yani muhabbet tellallığı, beyaz kadın ticareti...

Artımdaki adam,

— Birgavatın cenazesinin bandoyla mezarlığa getirildiğini ne gördüm ne duydum... -dedi.

Yeni gelen solumuzdaki komşumuz keyifli keyifli gülerek,

— Şaşmakta haklısınız -dedi-, ama bu bando benim için çalmıyordu ki... Bugün benimkiyle birlikte çok büyüklerden birinin daha cenazesi kalkıyordu. Bando ona geldi. Onun için üç kamyon dolusu da çelenk gelmişti. Tam mezarlıkta, tabutlarımız birbirine karıştı, beni de onun mezarına koydular, herhalde onu da benim mezarıma koymuşlardır. O üç kamyon dolusu çelengi de üstüme yığıldılar. Deminden beri işte bu yanlışlığa gülüyorum.

Üstümdeki yaşlı adam,

— Bunda gülecek ne var? -dedi.

Gavat,

— Nasıl gülmem -dedi-, yanlışlık anlaşılmaz da onun ruhunu benimkinin yerine cehenneme atarlarsa siz o zaman görün komediyi... Ben de o büyük adamın yerine kurulurum cennete, yan gelirim... Sorgu başladığında, o büyük adama, «Sen dünyada kadın ticareti yaptığın için burda cezayı çekeceksin!» dedikleri zaman kimbilir nasıl şaşıracak...

Gavat kıkır kıkır gülerken mezar toprağı birden karıştı, deprem olur gibi yer titredi ve bir kalın, tok ses kükredi:

— İlâhî adalet yerini bulduuuul... Bundan ellisekiz yıl önce bir doğumevinde aynı zamanda iki çocuk birden doğmuştu. Bu çocuklar

birbirine karışmış, yanlışlıkla değişik annelere verilmişti. Bu çocuklardan biri sensin, biri de senin mezarına gömülen o büyük adam... Doğumunuzdan sonraki yanlışlık bütün yaşamınızca sürdü. Aslında sen bir kahraman, o da bir gavat olacakken, yer değiştirdiniz. Sen gavat oldun, o da bir kahraman... Şimdi ilâhî adaletin yerini bulması için ellisekiz yıl süren yanlışlığı burda düzeltiyoruz. Senin yerin cennettir, hiç üzülme!

Solumuzdaki adam,

— Bu ne biçim kurban olduğum adalettir -dedi-, bana kırk yıl muhabbet tellallığı yaptırmadan bu adalet yerini bulamaz mıydı!

Altımdaki adam ona,

— Yine dua et ki -dedi-, erken öldün, ya üstümüzdeki moruk gibi seksenyedi yıl yaşayıp da daha uzun gavatlık etseydin daha mı iyiydi?

İşte burası böyle, sevgili Eşekarısı; yani siz orda nasılsanız, biz de burda öyleyiz... Burda da dünyadaki karışıklık, kargaşalık sürüp gidiyor.

Özlemle gözlerinden öperim kardeşim.

Eski Dostun
Ölmüş Eşek

ONSEKİZİNCİ MEKTUP

Sevgili dostum Eşekarısı,

Artık korkum kalmadı. Hiç bir canlının geri dönemeyeceği yere geldim, dayandım. Önümde bir gişe vardı. Gişenin üstünde «Dönüş bileti verilmez» diye yazılıydı. Gişenin önünde insanlar kuyruk olmuşlardı. Ben de kuyruğa girdim. Önümdekilerin ne yaptıklarına baktım. Gişedeki memur onlara bişey soruyor, sonra aldığı cevaba göre,

- Birinci...
- Paradi...
- Koltuk...
- Lüks koltuk...
- Loca!..

diye bağırıyor, girecekleri yerlere göre ellerine renkli kâğıtlar veriyordu. Bileti alan, kendi gideceği yere ayrılıyordu. Orada bir değnekçi,

- Tahtalıköy'e biir!.. -diye bağırırmaktaydı. Sıra bana geldi. Gişedeki memur,
- Kartınızı verin! -dedi.
- Ne kartı? -dedim.
- Tavsiye kartınız yok mu?
- Hayır....

— Tavsiye kartınız yoksa içeri alamayız.
Sonra önündeki kâğıtları karıştırdı. Bir yazı ve bir fotoğraf buldu. Yazıyı okudu. Bir fotoğrafa, bir bana baktı,

— Haaa... Hm... Hımmmm.... Anlaşıldı. Sizsiniz değil mi? -dedi.

— Evet benim... -dedim.

Zile bastı. Gelen zebaniye,

— Alın bunu! -dedi-. Tehlikeli ve şüphelidir. İçerisini birbirine katabilir. Sorgusu yapılacaktır.

Zebani beni aldı. Bir kapıdan içeri itti. Burada benden başka kimse yoktu. Birden kısaç gibi iki el bileklerime yapıştı.

— Kimsiniz? -diye sordum.

— Adaletin demir pençesi!

Bu adalet başka adalet... Bizim bildiğimiz Adalet değil: Bu ilâhî adalet...

— Değil tahtalıköye, cehennemin dibine gitsen, adaletin kolu uzundur, yetişir!

İki zebaninin kolları arasında, kendimi ilâhî adaletin kapısında buldum. Kapıdaki rölyefte gözleri bağlı bir kadın, elinde terazi tutuyordu.

— Bu kadın ne satıyor? -diye sordum.

— Adalet tartıyor... -dediler.

— Gözleri neden bağlı?

— Hak geçmesin, diye... Bu kadın eski Romalı'dır... Eski Roma'da...

Bu sırada mübaşir,

— Ölmüş EşşşşeeekL. -diye bağırdı.

Mahkeme salonuna aldılar. Alışık olduğum için hiç yadırgamadan suçlu yerine geçtim.

Yargıç sordu:

— Adın?

— Ölmüş Eşek.

— Babanın adı?

— Bay Adalet, sorduklarınızın hepsini biliyorsunuz, ne diye numara yaparsınız?

— Formaliteleri bozma...

— Başüstüne...

— Nerede doğdun?

— Sanırım yatakta...

Beylik sorulardan sonra,

— Tahtalıköy'e ne maksatla geldin? -diye sordu.

— Hürriyeti seçtim.

— Suçunu biliyorsun değil mi? Suçun, güneşe karşı su dökmek...

— Saygısızlık olmasın diye arkamı dönmemiştim...

— Ne iş yaparsın?

Buna cevap vermek hayli zordu.

— Fırsat buldukça yazarım -dedim.

— Ne yazarsın?

— Şundan bundan, havadan sudan...

— Tamam! Sanığın ikrar ve itirafıyla de sabittir ki, şundan bundan ve havadan sudan yazmaktadır.

— Ama yazmadım. Yazarım, yazacaktım dedim.

— Hep bir kapiya çıkar, ha yazdın, ha yazacaktın. Niyet ettin mi etmedin mi?

— Etmesine ettim ama... Havadan sudan yazacaktım...

— Tamam, hava demek, ticaret demek... Ticaret demek... demek... Öyle değil mi?

— Evet efendim.

— Tamam! Havaya, dolayısıyla şuna buna hakaret etmişsin, ne dersin?

— Etmişim besbelli.

— Bu suçundan beş yıl ağır hapis. Gelelim «Sudan» yazacaklarına.

— Gelelim efendim.

— Sudan yazarım demekle maksadın nedir? Memlekette sudan ne vardır? Nutuklar... Nutku kim verir?.. O halde sanık, şunun bunun manevi şahsiyetini tahkir etmiştir. Ettin mi, etmedin mi?

— Demek ki etmişim efendim.

— Tamam, itirafı veçhile etmiştir. Beş yıl ağır hapis de bundan, etti mi on, aklında tut. Gelelim öbürlerine... Sanık, şundan bundan yazarım, dedi. Şu, bu kimdir? Demek ki sanık hakaret ediyor. Ettin mi, etmedin mi?

— Bilmem, etmişim demek...

— Beş yıl da bu, hesabı şaşırma, onbeş etti.

— Etti efendim.

— Başka ne yazarsın?

— Yazmam efendim.

— Yazarsın, yazarsın, söyle!
— Mektup yazarım...
— Tamam! Mektupları sanık elbette birine yazar. Yani... Ettin mi, etmedin mi?
— Ettim efendim.
— Beş daha, etti yirmi!
— Kaça dolduracaksınız efendim?
— Tamam! Bu soru ne demektir? Görev başında bulunanlara hakaret demektir. Ettin mi?

—!!
— Söyle, ettin mi?
— Etmedim efendim.
— İtiraf et!
— Ettim efendim.

Sonra birbirlerinin kulaklarına eğildiler:

— Fiskos, fiskos!!
— İyi ama, fısı kos!
— Fasafisi kos...
— Tamam kos!

— Sanığın suçları sabit görüldüğünden, ancak, henüz düşünceden eyleme geçmemiş, yani cürüm eksik kaldığından yirmi yıl ağır hapsinden ikibuçuk gün indirilerek ondokuz yıl üçyüzaltmışiki buçuk gün ağır hapsine, cehennem finnarına sürgün edilmesine, bu süreyi doldurmaya ömrü vefa etmezse, mirasçılara çektirilmesine, yine uslanmazsa sanığın Sırat köprüsü üzerinde kazıklanmasına oybirliği ile karar verildi.

Karar okunduktan sonra İlâhî Adaletin yargıcı,

— Ne dersin? -diye sordu.

— Allah... derim.

— Böyle laf olmaz. Hukukî konuş!

Yani, anlaşılmaz, uzun cümlelerle konuşmamı istiyordu.

— Tahtalıköy ceza kanununda hangi hallerde muhakemenin gizli cereyan edeceği madde-i mahsus ile tâyin edilmiş olmakla işbu derdest-i rüiyyet dava mevzuunun...

Yargıç,

— Kesss!.. -dedi-. Mahkeme kararını vermiştir.

— Yaşasın Adalet!... Yaşasın Fenerbahçe!.., -diye bağırdım.

İşte böyle sevgili kardeşim Eşekarısı. Sizden ne haber? Bizim mahalleye çöpçü uğradı mı? Sular hâlâ kesik mi? Elektrikleriniz, yine eskisi gibi, en az haftada üç-beş kez kesiliyor mu? Sokaklarınız, yine lağım sularından gölcükler, dereciklerle sulanırken sağlık bakanı, bulaşıcı hastalıklara karşı tedbir alındı, diyor mu? Başbakan, falan şeyin fiyatına zam yok, diye halka söz, karaborsacılar da o şeyi zamanında ucuza toplayıp depo ederek milyonlar kazanmaları için işaret verip, birkaç gün sonra o şeyin fiyatını yüzdeyüz yükseltiyor

mu yine eskisi gibi? Sizleri ne kadar özlediğimi bilemezsin. Sevgiyle gözlerinden öperim.

Ölmüş Eşek

ONDOKUZUNCU MEKTUP

Sevgili dostum,

Beni burada koyacak yer bulamadılar. Suçlarım o kadar çokmuş ki, bu suçlara cehennem bile az geldi. Şimdilik surda dursun diye, cehennemin dibine atıldılar.

Sağlığımda cehennemden bizi korkuturlardı. Hiç de gözümüzü korkuttukları gibi kötü bir yer değilmiş. Burasının nasıl bir yer olduğunu anlatayım. Cehennem için, alev alev yanar, sonra birden her yanı buz olur donar, diyorlardı ya, işte öyle. Benim dünyadayken oturduğum yer altındaki bodrum katları nasıl yazın cayır cayır yanarsa, kışın da buz keserse, tıpkı öyle işte... Bilirsin ya, oturduğumuz bodrum katları, hiçbir yerden hava almazdı. Burası hiç olmazsa, cehenneme yeni bir suçlu geldi mi, açılan cehennem kapısından hava alıyor. Yani senin anlayacağın, cehennemin havası bana dokunmadığı gibi, yaradı da... Dünyadayken, bir yazlığa gidemedim, der dururdum. Sanki burada yazlığa gelmiş gibiyim, üstelik ne sinek, ne tahtakurusu, ne pire var, ne komşuların radyo gürültüsü, ne gençlerin «hu, huu!» diye birbirlerine seslenmeleri,

ne eşek anırması, ne satıcı bağırması... Düşün kardeşim, düşün, burada gazete bile yok... Yan gelip yatıyorum, boyuna şişmanlıyorum. Dünyadaki evimizde, bir de üst kattakilerin gürültüsü patırtısı vardı. Burada öyle bir iş-kence akıllarına gelmemiş.

Dünya yüzünde kışın tirtir titremekten içim katılmıştı, burda cehennem ateşiyle iliklerim ısındı. Zebanilere,

— Aman üstüme biraz daha ateş atın! -diye yalvarıyorum da, şaşırıyorlar.

Hani cehennemde insanlar alt alta, üst üste, çok sıkışık, kimi ağlar, kimi bağırır derlerdi ya, bu da bana vız geldi. İnan ki, bizim ev kadar sıkışık değil. İki küçük odalı evimizde, annem, kaynanam, beş çocuk, karım, ben, tam dokuz kişiydik. İnsanlık dışı olur diye cehennemi o kadar sıkışık yapmamışlar.

Sevgili kardeşim, sana burasını öve öve bitiremem. Meğer bizim gibilerine çoktan ölüp, cehennemi boylamak varmış ama bilemedik. Burada karşılaştığım iki arkadaşta çıkıştım:

— Böyle bir yere geldiniz de neden iki satırlık bir pusulayla bildirmediğiniz?

Biri,

— Yağma mı var -dedi-, sonra dünyadakilerin hepsi duysunlar, gelsinler de buranın da tadı tuzu kaçsın...

Öbürü,

— Ben sana mektup yazdım -dedi-, sanki bizim postaları bilmez gibi konuşuyorsun. Ankara'dan «Geliyorum, karşıla» diye yıldırım telgrafı çeksen telgraf senden iki gün sonra gelir. Ben sana mektup yazdım ama, postacı sen öldükten sonra evine getirmiştir.

Haaa, bişey daha unuttum, kardeşim burasının en büyük iyiliği kiracı, ev sahibi derdi olmaması... Biliyorsun ya, yaşarken hiçbir evde dört aydan fazla oturamazdım. Ödeyemediğim kira karşılığı olarak, işe yarar biriki parça eşyamızı haczederler, geri kalan pılıpırtımızı da kapı dışarı atarlardı. Burada ev sahibi evden atacak diye bir korku yok. Ne kira var, ne icra var, ne haciz var, yan gel yat...

Ne yazık ki, buradaki rahatım da çok sürmedi. Zebaniler, gündengüne şişmanlayıp, sahib-i sandalye bir politikacı gibi, ense göbek yaptığımı görünce üst makama: «Bu ne biçim insan, ne ateşten yanar, ne soğuktan donar, kızgın demirle dağladıkça oooooh diyor» diye şikâyet etmişler. Üst makam da, dünyadaki Emniyet Müdürlüğüne sebebini sormuş, benim künyemi istemiş. Emniyet Müdürlüğünden gelen cevapta: «Dünya yüzünde onun çekmediği hiçbir işkence kalmadığından, her türlü rahatsızlık, dert ve acıya alışmıştır. Cehennemde hava değişimine gitmiş olmasının ve orasını yadırgamamasının nedeni budur. Siz eğer ona işkence etmek istiyorsanız,

hemen cennete atın. Rahat ona batar. Rahata hiç alışmadığı için orada duramaz. Ona yapacak en büyük işkence işte budur!» diye yazmışlar.

Sevgili kardeşim, işte dünyadan bu cevap geldiği günden beri, neler çektiğimi anlatamam. Hemen cehennemden çıkartıp, beni cennete attılar. Burası benim gibi rahata alışmamışlar için yaşanılacak yer değil. Çok acı çekiyorum.

Bu cennet dedikleri yer, nasıl bir yer biliyor musun? Sana kısaca anlatayım: Hani iktidara geçmeden önce her muhalif parti kendi partileri iktidara geçince, memleketi ne hale getireceklerini söylerler ya... İşte burası öyle bir halde. Artık burada ne kadar sıkıntıda olduğumuzu sen düşün. Ama önümüzdeki yıl, yağmur zamanında yağar, sel basmaz, hava kurak gitmezse, ürünler bol olacak, durum çok düzelecekmiş.

Ben, bundan daha düzgün durum düşünemiyorum.

Cennetiâlâ dedikleri yer, Koço'nun meyhanesine benziyor. Yalnız burada şaraplar küplerde, şişelerde değil. Her yandan şırl şırl kevser şarabı akıyor. Doldur doldur iç imanım!.. Hem de para pul soran yok. Veresiye içmek için meyhaneciyi nasıl kafese koyayım diye kaygu da yok... Her ağacın altı aşk ile meşk yeri... Huriler bir yanda, Gilmanlar biryanda... Ye Me-met ye!..

Senin anlayacağın burası, insanın cansıkıntısından patlayacağı kadar güzel bir yer.

Ben, böyle rahata alışmadığım için buna-lıyorum. Cehennemin dibine çoktan fitim.

İlk günler dayanayım da neler çektiğimi anlamasınlar, belki cehenneme yeniden atar-lar diye çok uğraştım ama, bu cennet dedikleri yer, dayanılır, çekilir gibi yer değil kardeşim.

Bu mektubu alınca oradaki bütün arkadaşlara haber ver, onlar benim gibi enayilik yapmasınlar. Nasıl olsa, bizim arkadaşlarımız olduklarına göre cehenneme gelecekler demektir. Cehennemde rahat ettiklerini kimseye çaktırmasınlar. Ara sıra numaradan,

— Ah;.. Of; ah of !... -diye bağırp çağır-sınlar. Yoksa onları da benim gibi cennetin bir köşesine atarlarsa, hapı yuttular demektir.

Geçen gün burada, bizim memleketli birisiyle karşılaştım. Öleli çok olmuş.

— Memlekette ne var ne yok? -diye sordu.

— Hiçbişey yok... -dedim.

— Demek herşey değişmiş -dedi.

— Hayır. Hiçbişeyin değiştiği yok... -dedim.

— Hamam?

— Yine eski hamam, tarihî değeri var diye yıkmıyorlar. Kendi kendine yıkılmasını bekliyorlar.

— Peki, tas?

— Eski tas... O da tarihî olduğu için değiştirilmiyor. Yalnız sık sık kalaylıyorlar.

— Yaaa... Peki, Bekri Mustafa hangi işte şimdi?

Sağıma soluma baktım.

— Korkma -dedi-, burada öyle şeyler yok. İstediğin gibi konuş.

Alışkanlık kötü kardeşim. Ben yine konuşamadım. Başımı önüme eğdim. Başımı önüme eğdiğimi görünce,

— Yaaa... -dedi.

Ben de,

— Yaaa! -diye karşılık verdim.

Sevgili kardeşim Eşekarısı, bu belki sana son mektubumdur. Dostlarıma düşmanlarıma selâmlarımı söyle. Burası böyle işte, orası nasıl bilmem.

— Yaaa...

— Yaaaaa...

Belki, birgün birbirimize kavuşuruz. Özlemle gözlerinden öperim.

Ölmüş Eşek

SON

«Kurttan korkusu olmayan Ölmüş Eşek'in,
Tahtalıköy'den yeryüzündeki arkadaşı Eşek-
arısı'na yazdığı mektuplar»

toplumsal ve siyasal yerginin en güzel örneklerinden biri...

Aziz Nesin 1915'de İstanbul'da doğdu. Bugüne kadar yayınlanan 60'ı aşkın eseriyle hayranlık verici bir yaratıcılık gösterdi. Eserleri bütün dünya dillerine çevrildi. Uluslararası yarışmalarda büyük başarılar kazandı: 1956 - 1957'de Altın Palmiye, 1966'da Altın Kirpi, 1969'da Krokodil gibi dünya çapındaki dört büyük ödülü yurdumuza getirdi. Bütün yazı türlerini başarıyla deneyen, özellikle mizahın bütün sınırlarını zorlayan ikinci bir çağdaşını bulmak mümkün değildir.

